

Aplikace principů mediální výchovy v estetické výchově formou projektu

MgA. Petra Vacková

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **MgA. Petra VACKOVÁ**
Osobní číslo: **H09735**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů pro SŠ**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Aplikace principů mediální výchovy v estetické výchově formou projektu**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti estetické a mediální výchovy.
Analýza současného stavu mediální gramotnosti a historických souvislostí.
Výzkum současného stavu mediální a výtvarné výchovy na středních školách.
Návrh konkrétního projektu propojujícího estetickou a výtvarnou výchovu.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BROKLOVÁ, Z. a kol. Média tvořivě: pro 2. stupeň střední školy. Kladno: Asis, 2008. ISBN 978-80904071-1-4.

FULKOVÁ, M. Diskurs umění a vzdělávání. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-076-7.

JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. Média a společnost. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.

Masarykova univerzita. Média a realita: sborník prací Katedry mediálních studií a žurnalistiky FSS MU Brno. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 802-10-330-88.

PETTY, G. Moderní vyučování. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-978-X

VYSEKALOVÁ, J. Psychologie reklamy : nové trendy a poznatky. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2196-5.

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Zuzana Hokova**

Datum zadání bakalářské práce: **30. června 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **24. srpna 2012**

Ve Zlíně dne 3. července 2012

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

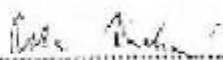
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 24.8.2012

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Práce „Aplikace metod mediální výchovy v estetické výchově formou projektu“ odpovídá na otázku, zda mají principy mediální výchovy ve výuce estetické výchovy své opodstatněné místo a zda pro ni mohou být přínosem. Obecné zásady jednotlivých výchov a metod jsou popsány v teoretické části, v praktické části poté navrhuji konkrétní projekt „Image naší školy“. Jako podklad k vypracování projektu je proveden výzkum, který ukazuje, jak je mediální výchova studenty vnímána, jaké jsou jejich zájmy a potřeby především ve vztahu k výchově výtvarné.

Klíčová slova:

Media, mediální výchova, estetická a výtvarná výchova, estetika, umění, projekt, projektová výchova

ABSTRACT

The thesis „Application of media education methods in art education in form of project“ answers a question, if it's useful to place media principals to art and esthetics education. Basic facts are described in theoretical part, practical part devotes specific project „Image of our school“. As a base for this project creation was made a reserch. It shows, how students perceive media education, what are their interests and needs in connection to art education.

Keywords:

media, media education, esthetic and art education, esthetics, arts, project, project education

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce MgA. Zuzaně Hokové a Mgr. Haně Atcheson za cenné rady a pomoc při tvorbě této práce.

OBSAH

ABSTRAKT	6
ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 POSTUP, METODA A CÍL PRÁCE.....	13
2 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA	14
2.1 CO JSOU MÉDIA?.....	14
2.2 MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST.....	15
2.3 MÉDIA A VÝCHOVA	17
2.4 MÉDIA A SPOLEČNOST.....	19
2.5 MÉDIA A UMĚNÍ.....	20
2.6 STRUČNÉ SHRnutí VÝVOJE MEDIÁLNÍ VÝCHOVY	23
2.7 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA V EVROPĚ	24
2.8 CÍLE A PRINCIPY MEDIÁLNÍ VÝCHOVY	27
2.9 METODY MEDIÁLNÍ VÝCHOVY.....	29
2.9.1 Kritická analýza	29
2.9.2 „learning by doing“ - „dělání médií“	29
2.10 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA DNES.....	30
2.11 PEDAGOG A MEDIÁLNÍ VÝCHOVA	31
2.11.1 Metodická pomoc pro pedagogy.....	31
2.11.1.1 Semináře a projekty	32
2.12 RVP	33
3 ESTETICKÁ A VÝTVARNÁ VÝCHOVA	34
3.1 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ VÝCHOVA V SOUČASNÉ ŠKOLE	34
3.1.1 VCAE.....	34
3.1.2 RVP	35
3.2 ALTERNATIVNÍ KONCEPCE VE VV.....	35
3.2.1 Artefiletika a její cíle.....	35
3.2.2 Nová média v umění	36
3.3 NAUKA O UMĚNÍ V ZAHRANIČÍ	37
3.3.1 Výzkum vlivu umělecké výchovy na učení	40
3.4 MOŽNOSTI UPLATNĚNÍ MEDIÁLNÍ VÝCHOVY V ESTETICKÉ A VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ	40
4 PROJEKTOVÁ VÝUKA.....	43

4.1	DRUHY PROJEKTOVÉ VÝUKY	43
4.2	PŮVOD PROJEKTOVÉ VÝUKY	44
4.3	PROJEKTOVÁ VÝUKA A VÝTVARNÁ VÝCHOVA.....	45
4.4	PROJEKT VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ A JEHO TVORBA	45
II	PRAKTICKÁ ČÁST	47
5	PEDAGOGICKÝ VÝZKUM	48
5.1	CÍL VÝZKUMU	48
5.2	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	49
5.3	DRUH A METODA VÝZKUMU	49
5.4	ZPRACOVÁNÍ DAT DOTAZNÍKU	50
5.5	PŘÍPRAVA DOTAZNÍKU	50
5.6	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU A INTERPRETACE DAT	51
5.7	TESTOVÁNÍ HYPOTÉZY Č. 1	62
5.8	TESTOVÁNÍ HYPOTÉZY Č. 2	64
5.9	ZÁVĚR VÝZKUMU	66
6	PROJEKT –NA TÉMA: IMAGE NAŠÍ ŠKOLY	67
6.1	PŘÍPRAVA PROJEKTU	67
6.1.1	Mentální mapa.....	67
6.2	POPIS PROJEKTU	67
6.3	PŘÍKLADY ÚKOLŮ K PROJEKTU	68
6.3.1	Téma logo školy - značka	68
6.3.2	Písmo, typografie	70
6.3.3	Koláž a fotomontáž	73
6.3.4	Propagační grafika	73
6.3.5	Video a animace	74
6.3.6	Kritická činnost	75
6.3.7	Portfolio.....	77
6.4	VÝSTUPY PROJEKTU	77
	ZÁVĚR.....	78
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	79
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	84
	SEZNAM OBRÁZKŮ	85
	SEZNAM TABULEK.....	87
	SEZNAM PŘÍLOH.....	88

ÚVOD

Tak rychle jak se mění svět, který člověka obklopuje, tak rychle se mění nároky na vzdělání a výchovu. Tempo se neustále zvyšuje, množství nových podnětů roste geometrickou řadou. Člověk se stále něco nového učí. Učí se znát, poznávat, používat... a také hodnotit, posuzovat, usuzovat... je toho mnoho a vlastně čím dál víc. Roste objem vědomostí a dovedností, které lze v dnešním kulturním světě získat. Pokrok má přinášet posun v našem životě, posun k lepšímu a dokonalejšímu, má být ku prospěchu lidstva a následovat by měl další pozitivní rozvoj. V této mase informací je však nutné se orientovat. Není v lidských silách všechno znát a umět, ale je důležité, umět si udělat názor a vědět, jak se v tomto světě orientovat.

Takovým prostředníkem mezi vědomostmi a námi jsou právě média. Zprostředkovávají nám všemožné informace, formují naši společnost a kulturu. Média jsou opravdu silným nástrojem, ovládla svět. Zprostředkování informací má však mnohá nebezpečí. Interpretovat lze mnoha způsoby, nevyhneme se určitému zabarvení či zkreslení. Záleží na úhlu pohledu, zda jsou uvedeny všechny související okolnosti, jakým způsobem, při jaké příležitosti je sdělení podáno. Záleží, jak je informace předána a s jakým účelem. Aspektů je mnoho a tvůrci mediálních sdělení je znají velmi dobře.

Při představě síly a moci médií je jasné, že se tímto tématem musíme více zabývat a více ho studovat. Čím více vstupují do života společnosti, tím více roste nutnost znát jak pracují, v čem je podstata, jak je používat, jak je vnímat... Z této potřeby vznikla myšlenka mediální výchovy. V některých zemích se jí zabývají již delší dobu, u nás se tyto tendence objevují nedávno. Důležitým krokem bylo zařazení mezi průřezová témata Rámcově vzdělávacího programu České republiky. S mediální výchovou se začíná již na základní škole. Někde je žákům nabízena jako volitelný předmět, jinde nemá prostor jako samostatný předmět, ale aplikují se její principy v dalších oborech.

Obr. č.1: Vizuální abstrakt práce

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POSTUP, METODA A CÍL PRÁCE

Tato práce se věnuje v první části vymezení pojmu média a jeho vztahu ke vzdělávání. Mediální výchova je poměrně novým oborem, proto se tomuto tématu věnuji nejpodrobněji. Tuto práci jsem začala vypracovávat již v roce 2010. Od té doby se hodně změnilo, a proto jsem ji musela několikrát aktualizovat. Jelikož jsou poznatky o mediální výchově v zahraničí založeny na dlouholetých zkušenostech, čerpala jsem velkou měrou z těchto poznatků. Abych získala přehled o aktuálním stavu mediální výchovy, udělala jsem si rešerši mnoha publikací a internetových zdrojů. Zajímaly mě také názory odborníků k tomuto tématu, které zde budou také zahrnuty.

Jako příprava pro projekt a zjištění současného stavu výuky mediální výchovy na středních školách jsem provedla výzkum. Zvolila jsem kvantitativní výzkum na vybraných středních školách prostřednictvím dotazníku, kdy otázky směřují k výuce mediální výchovy současně s výchovou výtvarnou a estetickou.

Projekt popsáný v třetí části této práce představuje několik tematických řad. Řada představuje jakýsi okruh úkolů, z nichž je možno volit ten, který danému kolektivu vyhovuje. U projektu je totiž vhodné volit úkoly a řešení podle situace a klimatu ve třídě. Výběrem jednotlivých úkolů vzniká projekt na dané téma, v tomto případě je tématem zviditelnění školy pod názvem projektu "Image naší školy".

Ve školním roce 2009/2010 jsem také učila na Základní škole Mikoláše Alše ve Zlíně výtvarnou a estetickou výchovu na druhém stupni. Tato praxe mi byla bohatým zdrojem inspirace pro tvorbu projektu. Některé z úkolů jsem zadala žákům a sledovala jejich přehled v oblasti mediální výchovy.

Cílem práce je tedy zjištění vztahu médií a umění obecně, a dále pak výzkum stavu a potřeb jejich výuky na středních školách. Na základě těchto informací bude vypracován návrh projektu, který by výuku podpořil nabídkou několika úloh.

2 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Tak jak vzrůstá množství mediálních sdělení, která na nás působí, všichni z nás a speciálně děti potřebují znát principy jejich vzniku a hlavně vědět, že byly stvořeny lidmi, kteří měli na mysli určitý účinek a účel. [21]

O nutnosti mediální výchovy dnes není diskuze. Řada výzkumů zaměřených na zjištění vlivu médií na děti a mládež odhalila až šokující výsledky. Tak jak jsou média nepostradatelná v dnešním světě, jsou i nepostradatelná v současném systému vzdělávání. Pedagogická činnost musí být nutně aktualizována a odpovídat současným trendům a potřebám. Média se stala součástí dětství, což je fakt, který lze vnímat pozitivně i negativně.

Děti dnes s médii přímo vyrůstají, díky tomu je dokáží perfektně ovládat, což jim může leckterý dospělý závidět. Výzkumy jasně ukazují, že děti a především mládež má před dospělými v mnohém náskok. Je to způsobeno také tím, že mladší generace mají k novým médiím daleko pozitivnější vztah a jsou ochotni se více novému učit.

Děti se dokáží prostřednictvím médií dobře vyjadřovat a komunikovat. Velmi snadno dosahují požadovaného účinku, tato sdělení jsou překvapivě tvořivá. Jedná se o mix gendru, nápadů, ideí a hodnot. Servery jako Flickr.com jsou možná více rozšířené mezi dnešní společností než tradiční umění jako sochařství či fotografie z tmavé komory. Mladí se stávají v komunikaci svých myšlenek skrze média čím dál zběhlejší. Důležitá je především sama aktivita, kdy vznikají artefakty ať už digitální či fyzické. Umění je důkazem, že člověk užívá různé prostředky se záměrem rozšířit vlastní život a zároveň sdělit své pocitové zážitky s druhým. Estetická stránka sdělení je důležitá a formuje roli jedince ve společnosti. Problém je jak inspirovat mladé, aby přispěli svými vlastními nápady a motivovat je aby se chtěli učit více.

Mediální výchova byla definována jako prioritní oblast výchovy moderního kulturního vzdělávání. Stala se jednou ze základních kompetencí žáků a její výuka je v neustálém vývoji. [29]

2.1 Co jsou média?

Média jsou hlavním tématem této práce. Budou zde použity v různých spojeních a formách. Proto uvádím pro začátek výklad tohoto slova, jak jej uvádějí různé zdroje.

V latině médium znamená prostředek, prostředí, to co zprostředkovává děj. Podle sociologického slovníku je „Médium – nástroj komunikace sloužící k reprezentaci nějaké-

ho obsahu. Zvolené médium se liší podle toho, zda jde o komunikaci interpersonální (telefon, fax, e-mail, chat na internetu), nebo komunikaci masovou (rozhlas, televize, noviny, časopisy, knihy, fotografie, film)." [5]

Podle slovníku mediální komunikace „Jsou to prostředky masové komunikace, které přenášejí informace v různých formách a za různým účelem." [35]

Jak již bylo předesláno média jsou velmi silným nástrojem, který na člověka působí. Ovlivňují náš každodenní život, vychovávají nás, a proto my musíme být vychováváni, abychom dokázali vedle nich žít a použít je ve svůj prospěch a užitek. Média jsou dobrým sluhou, ale špatným pánem, na tom se shodla již řada autorů.

Média nemusí být naším nepřítelem, ale je třeba stále sledovat jejich vývoj, být ve střehu, abychom mohli držet krok a nenechali se „předběhnout“. Média vytvořil člověk, člověk je také ovládá, ovšem dá se říci, že média také ovládají nás. Vstoupily do našeho každodenního života, zprostředkovávají nám informace a konstruují realitu, jsou všude kolem nás. Jedná se o velmi široký pojem a je těžké jej přesněji definovat.

2.2 Mediální gramotnost

Umět žít ve světě ovládaném médií znamená, mít odpovídající kompetence. Tímto se zformovala potřeba systematického vzdělávání v oblasti mediální komunikace, která se vyvinula do podoby mediální gramotnosti. Zatímco gramotných je v České republice 99 % obyvatelstva, mediálně gramotných bude o mnoho méně. [7] Přesná čísla zatím žádný průzkum nepřinesl, protože nebylo možné přesně definovat kritéria pro hodnocení. Jediné, co lze změřit jsou vzorce užívání médií. K zajištění plnohodnotného života ve společnosti je však rozvoj mediální gramotnosti nutnou součástí všeobecného vzdělání. [7]

V evropském prostoru bylo ve vztahu k mediální gramotnosti klíčové Sdělení Komise Evropskému parlamentu, radě evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů nazvané Evropský přístup k mediální gramotnosti v digitálním prostředí KOM (2007) 833 z 20. prosince 2007. V něm je mediální gramotnost obecně definována jako schopnost získávat přístup k médiím, chápat a kriticky vyhodnocovat různé aspekty médií a mediálních obsahů a vytvářet sdělení v různých kontextech“ [7]

Mediální gramotnost je dána i národními kurikulárními dokumenty. Rámcově vzdělávací program pro základní a gymnaziální vzdělávání, uvádí toto: „mediální výchova má

vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v medializovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času". [7]

Další rozšíření uvádí RVP pro gymnázia: „ mediální gramotnost představuje soubor poznatků a dovedností, které člověku umožňují nakládat s mediální produkcí, jež se mu nabízí, účelně a poučeně, dovoluje mu média využívat ku svému prospěchu a dává mu nástroje, aby dokázal ty oblasti mediální produkce, které se jím snaží skrytě manipulovat, odhalit“. [7]

Zařazení mediální výchovy do učebních osnov je novou výzvou pro pedagogy k aktualizaci výuky. Mediální výchova byla zahrnuta mezi průřezová témata. Pedagogové mají za úkol propojit své vyučované předměty s mediální výchovou, což je v některých předmětech vcelku přirozené a velmi přínosné. Jsou samozřejmě předměty, jako tělesná výchova, kde její aplikace nemožná není. Určitě se zde ale nabízí možnost, jak výuku zpestřit, zaujmout žáky novými aktuálními tématy a využít nových výukových a pracovních pomůcek.

Nejnovější analýzou stavu mediální gramotnosti je dokument Stav mediální gramotnosti v ČR, který vydalo Centrum pro mediální studia CEMES UK. Jedná se o výzkum úrovně mediální gramotnosti obyvatelstva nad 15 let, zaměřený na:

- převažující reálný stav v rovině dovedností, znalostí a porozumění užívání médií z hlediska jejich efektivního a bezpečného využití.
- zvyklosti v provádění volby při využívání médií;
- představy a hodnoty spojené s médii a jejich užíváním a produkty;
- představy o rizicích spojených s užíváním médií.

Závěry tohoto výzkumu byly při tvorbě této bakalářské práce použity.

2.3 Média a výchova

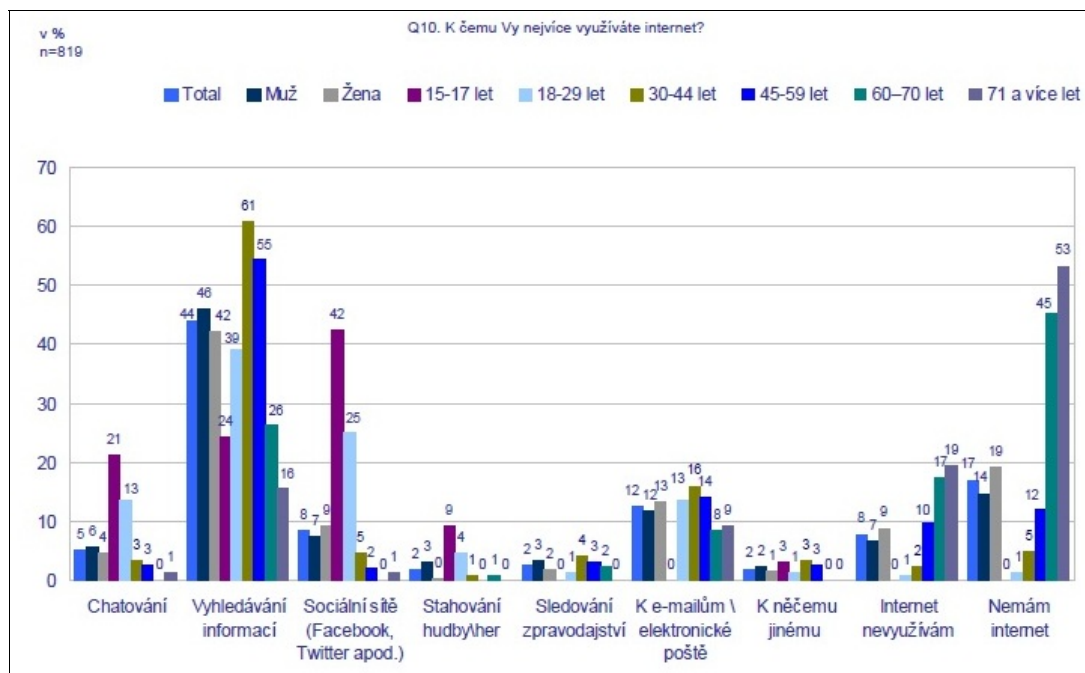
Výchova dětí předpokládá, připravit je na všechny nástrahy současného života a seznámit je se vším, co je pro ně užitečné a potřebné. Média představují obojí.

Zamyslíme-li se nad jejich negativní stránkou uvědomíme si, proč právě pro děti je mediální výchova tak důležitá. Děti jsou nejzranitelnější a je nejjednodušší je ovlivnit. Proto se na ně média zaměřují nejvíce. Důležitý je také fakt, že právě děti dokáží využívat mediální prostředky mnohdy lépe než dospělí. Dospělý člověk nemá čas a prostor učit se novým technologiím, často raději využívá starší metody, které se mu osvědčily a nerad je opouští. Děti se dostávají k nejnovějším informacím, dokáží se je rychle naučit. Zajímavé je zjištění, že děti daleko více ovlivňují agresivní obsahy než prosociální obsahy.

Například podle průzkumu české mediální gramotnosti, internet má doma 100 % mladých ve věku 15-17 let, 94% obyvatel ve věku 18-29 let, 90% ve věku 30-44 let, 80% ve věku 45-59 let, 40% ve věku 60-70 let a 31% ve věku 71 let a více. Důležitým faktorem je přítomnost dětí do 18 let v domácnosti, kde internet má 93% dotázaných. V domácnostech kde děti do 18 let nejsou je připojení k internetu v 64%. [7]

Zde se ukazuje, že mediální výchova by se neměla zaměřovat jen na děti. Rozvoj mediální gramotnosti dospělých by byl také velmi přínosný. Jeho aplikace je však mnohem složitější.

Stejný průzkum uvádí, že většina mladých ve věku 15-17 let považuje nutné, aby každý člen rodiny nad 12 let měl svůj vlastní počítač. Na obrázku č. 2 je přehled k čemu nejvíce uživatelům internet slouží. U věkové skupiny 15-17 let je internet používán nejvíce ke komunikaci. Zajímavé je, že se nejedná o elektronickou poštu, ale především o sociální síť a chat. Ukazuje se tak, že pro mladé je důležitá autenticita a zapojení vizuálního či zvukové sdělení, které sociální síť umožňují. Obliba sociálních sítí je stále na vzestupu. Například za posledních 6 měsíců vzrostl počet uživatelů sociální sítě Facebook o 1 310 860 (statistika ke dni 31.7.2012). Celkový počet uživatelů je k tomuto datu 4 862 940, což představuje 47.67% obyvatel České republiky a 72.79% uživatelů internetu v ČR. [2]

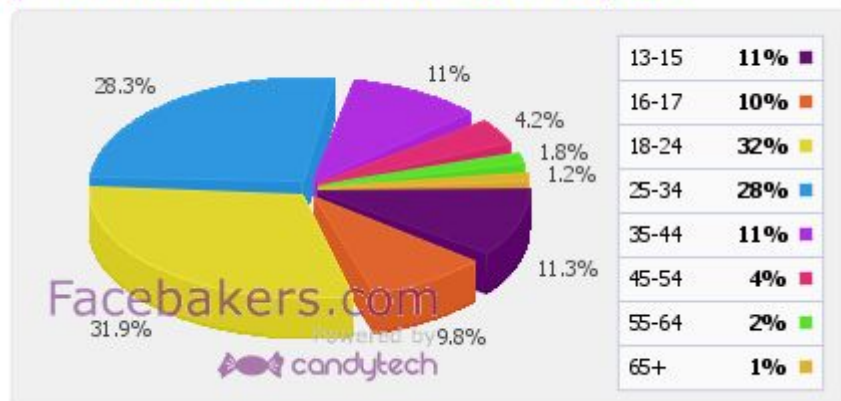

Obr. č.2: Graf využití internetu

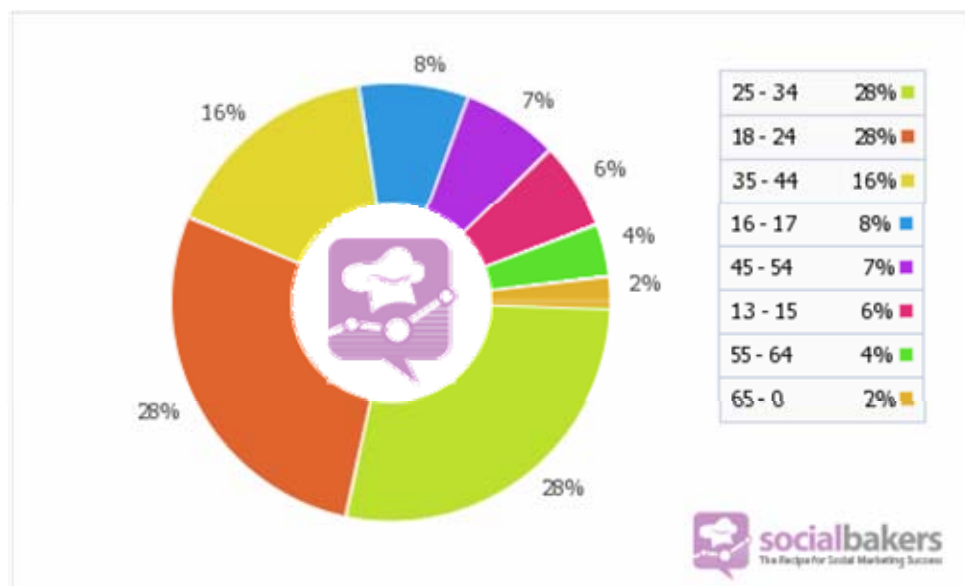
Jak jsou v této skupině obyvatel zastoupeny jednotlivé věkové skupiny ukazuje graf na obr. č.4. Pro srovnání uvádím graf o dva roky mladší (obr. č.3). Tento výzkum se týkal pouze Facebooku, jako nejoblíbenější sociální sítě v ČR.

Řada průzkumů se zabývá vlivem těchto sítí na život jejich uživatelů. V americkém průzkumu ICMIPA (International Center for Media and the Public Agenda) na Universitě v Maryland bylo dosaženo alarmujících zjištění. Velké množství uživatelů přiznalo, že jsou na sociálních sítích závislí. Tuto závislost je možné srovnat se závislostí na drogách či alkoholu. Říkají, že odpoutání od médií je pro ně velmi těžké, znamenalo by totiž izolaci od přátel a rodiny. [42]

User Age Distribution - Facebook Czech Republic

Obr. č.3: Věkové rozvrstvení uživatelů Facebooku z června 2010

Obr. č.4: Věkové rozvrstvení uživatelů Facebooku z července 2012 [2]

2.4 Média a společnost

Americký vědec R. Kubey označil masová média za jeden ze čtyř socializačních pilířů současné společnosti vedle rodiny, školy a církve. Vztahu médií a církve si všiml i český sociolog I. Možný, kdy říká, že každá společnost potřebuje jednu dominantní reprezentaci skutečnosti. V tradičních evropských společnostech to byla církev, která říkala, co je dobré a co ne. Podobná stanoviska dnes nacházíme v médiích. Společenská dominance médií je možná klíčem k jejich síle. [39]

V této souvislosti vznikly teorie o určitém sociálním chování. Jedním z nich je tzv. spirála mlčení. Jedná se o koncept, který do sociologie a mediálních studií vnesla německá

socioložka Elisabeth Noelle-Neumannová. Podle ní mají lidé strach být se svými názory v izolaci - tento strach je podle ní antropologickou konstantou. Proto lidé neustále sledují své okolí a vyhodnocují, který názor je většinový a který menšinový. Většinový názor pak bez obav vyjadřují, menšinový názor nikoli. Jsou při jeho vyjadřování opatrnější, či zcela umlknou. Tak se většinový názor stává ve společnosti hlasitější, než odpovídá jeho reálné síle, což vede k dalšímu umlknání menšiny. Jedinec, který má pocit, že jeho názor je sociálně nepřijatelný a marginální, může nejen utichnout, ale dokonce i změnit své chování.

Podle Noelle-Neumannové je však třeba vědět, že existují i skupiny veřejnosti, na něž spirála mlčení nemá vliv. Jde především o dvě skupiny. Tzv. avantgardisté, tedy lidé s potřebou jít proti hlavnímu proudu, a tzv. tvrdé jádro, tedy vyznavači určitého názoru, kteří již předem se svou sociální izolací počítají a jsou připraveni ji podstupovat (je zjevné, že některé politické strany takové tvrdé jádro mají, jiné nikoli - podle toho musejí volit své komunikační strategie). [45]

Dalším jevem je tzv. band-wagon effect, neboli touha být na straně vítězů. Bandwagon efekt vychází z předvolebních průzkumů, kdy voliči na poslední chvíli změni své rozhodnutí a volí tu stranu, od které se předpokládá, že vyhraje. Volič totiž podlehne touze být na straně vítězů " jet na vagoně s kapelou". Autorem teorie je Lazarsfeld, navázala na něj německá socioložka začátkem 70. let 20. stol s teorií Spirály mlčení. Podle ní ale nejde o to být na straně vítězů, ale nebýt se svým názorem sám izolovaný. [11]

2.5 Média a umění

Média ovládla náš svět a vstoupila do mnoha dimenzí naší společnosti. Kromě formy informativní mají i uměleckou potenci. Umělecká díla minulosti i současnosti jsou a vždy byla součástí světa mediálních sdělení. [37]

Média přináší nové možnosti a formu umělecké tvorby, ať už jde o projevy písemné, vizuální nebo zvukové. Například fotografie či videozáznam daly umění zcela nový rozměr, vyvíjejí se samostatně a jejich možnosti nebyly stále vyčerpány. Popis vztahu médií a umění by vydalo na samostatnou práci. Máme-li se však zabývat aplikací mediální výchovy ve výchově estetické, je nutné alespoň zběžně popsat vývoj v dějinách umění, který je pádným důkazem toho, jak jsou si blízké.

Vezmeme-li technickou stránku médií, napomohly vzniku nových proudů a tendencím. Fotografie, ačkoli byla z počátku považována za podřadné umění vzhledem k malířství, dokázala velmi záhy ukázat svůj umělecký potenciál. Umožnila obrovské množství variant, jak ji nejrůznějšími technikami využít. Futurističtí umělci fascinovaní novými vyjadřovacími možnostmi experimentovali s dlouhou expozicí a dokázali tak zachytit pohyb, který je tolik fascinoval. Vytvářeli tzv. fotodynamické obrazy, neostré plné akce.

Obr. č.5: Fotodynamická fotografie- autor: Anton Giulio Bragaglia

Jako přímá reakce na mediální svět a masově šířenou kulturu vznikl pop-art. První tohoto názvu použil kritik Lawrence Alloway v souvislosti s konzumem, který pohltil život v Británii v 50. letech 20. století. První výstavou ve White Chappel v Londýně 1956 "Tohle je budoucnost" vyjádřili umělci jako Richard Hamilton fascinaci působivou často vulgární reklamou. Jeho koláž "Proč jen jsou dnešní domovy tak milé a útulné?" se stala manifestem pop-artu. Celá koláž je vytvořena z reklamních obrázků a obsahuje samo slovo Pop na lízátku, které drží svalnatý hrdina.

Obr. č.6: Richard Hamilton- Proč jen jsou dnešní domovy tak milé a útulné?

Všichni tvůrci pop-artu byly nějakým způsobem médii inspirováni. Nejznámější z nich Andy Warhole používal motivy známých spotřebních značek, které se v jeho dílech dostávají do jiné roviny výtvarného symbolu. Warhole používá také síťotisk, kdy napodobuje masovou výrobu spotřebního zboží.

Dalším zdrojem umělecké inspirace se stala světla neonů a světelných reklamních tabulí, které se dostávají do galerií a podněcují tvorbu pop-artových i minimalistických umělců.

Ačkoli televize byla vynalezena ve 20. letech, její rozšíření proběhlo až po druhé světové válce. Umění filmu a videa získalo rychle na oblibě. Jedním z prvních tvůrců video artu je June Paik, který v 60. letech vytvářel inspirativní kreace s využitím několika monitorů.

Obr. č.7: Video instalace Juina Paika

Některé grafické techniky byly vynalezeny speciálně pro komerční účely, přesto se brzy dostaly do umělecké sféry. Příkladem může být právě sítotisk A. Warhola.

V závislosti na médiích se specifikovaly nové oblasti jako propagační grafika, propagační fotografie, průmyslový design...

Nové technologie médií umožnily nový způsob vyjadřování. Příkladem může být umělecký směr 50. let 20. století hyperrealismus. Díky projektoru je možné přenášet obraz na plátno s fotografickou přesností a vytvářet tak malby, nerozeznatelné od fotografií.

Pro konceptuální umění, happeningy, performance a land-art se média stala možností jak se prezentovat a svá pomíjivá díla zaznamenat. Tyto projevy se snaží o smazání hranice běžného života a umění pod tlakem komerce.

Konzumní svět deformuje vnímání a hodnocení člověkem, což často vede ke kýči. Jeho definice a vymezení je relativní a velmi diskutované. Mnoho definic však poukazuje na propojení masové kultury a kýče. Kýč však nemusí být vnímán jen negativně, podnítil totiž umělce k vytvoření nového stylu, který přímo pojmenovali kýč či brak.

Začátkem 21. století jsou hranice umění posunuty díky médiím více než před tím. Nově se setkáváme s tzv. virtuálními hvězdami, jako jsou postavičky z animovaných filmů.

2.6 Stručné shrnutí vývoje mediální výchovy

První nástin mediální výchovy spatřujeme již v díle Jana Amose Komenského, kdy nabádal zařazení čtení novin do výuky.

Sílu médií si nejvíce uvědomujeme za druhé světové války. Hitlerovská propaganda v Německu dokázala národ tak zmanipulovat, že strhla na svou stranu obrovskou masu lidí. I když šlo o naprosto zvrácené jednání, sílu a vliv jim může leckterý tvůrce mediálního sdělení závidět. Proto již po válce začali spojenci uvažovat nad výchovou, která by zajistila demokracii v poraženém Německu. Rozvoj kritického myšlení měl zajistit, aby se již podobná situace nemohla opakovat, aby sami obyvatelé pocítili potřebu demokracie. Do výuky mateřského jazyka bylo zařazeno čtení novin a rozbor zpravodajství.

Mediální výchova se dostala do veřejného vzdělávání v 70. letech do Anglie, kdy BBC vytvořila pod vedením mediálních teoretiků pořad Jak rozumět televizi.

Obecně zavedení mediální výchovy do běžného školství bránilo nedostatečné vybavení a vzdělání pedagogů. Od 90. let se intenzivně pracuje na vybavení, které by k rozšíření mediální gramotnosti pomohlo.

Důležité bylo vydání souboru Media Education, který v roce 1991 vydal British Film Institute a Open University pod záštitou UNESCO. Jedná se o soubor teoretických statí a videokazety, kde jsou analyzovány příklady reklamy, dramatu, hororu atd. Součástí je také audiokazeta, diapozitivy a pracovní sešit.

V České republice probíhala diskuze o mediální výchově od poloviny 90. let. bylo to způsobeno především digitalizací médií a rozvojem interaktivních médií po roce 1989. [19] Od této doby probíhaly přípravy vzdělávacích programů, které by zahrnuly i toto aktuální téma.

První byla témata mediální výchovy zahrnuta do učebních osnov občanské nauky, které vypracoval Národní ústav odborného vzdělávání. [17]

2.7 Mediální výchova v Evropě

Mediální gramotnost je jedna z rozhodujících kompetencí pro každého obyvatele Evropské unie. Svědčí o tom směrnice 2010/13/ES vydaná Evropským parlamentem. Ve Směrnici o audiovizuálních mediálních službách, v článku 47 je uvedeno: „ Mediální gramotnost “ se týká dovedností, znalostí a porozumění, které spotřebitelům umožňují efektivní a bezpečné využívání médií. Mediálně gramotní lidé by měli být schopni provádět informovanou volbu, chápat povahu obsahu a služeb a být schopni využívat celé šíře příležitostí, které nabízejí nové komunikační technologie. Měli by být schopni lépe chránit sebe a své rodiny před škodlivým nebo urážlivým obsahem. Proto je třeba rozvoj mediální gramotnosti ve všech oblastech společnosti podporovat a pečlivě sledovat její pokrok. Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. prosince 2006 o ochraně nezletilých osob a lidské důstojnosti a o právu na odpověď v souvislosti s konkurenceschopností evropského průmyslu audiovizuálních a on-line informačních služeb již obsahuje řadu možných opatření na podporu mediální gramotnosti, jako například soustavné vzdělávání učitelů a školitelů, zvláštní odbornou přípravu v oblasti internetu zaměřenou na děti od útlého věku, včetně lekcí, kterých se mohou účastnit rodiče, nebo pořádání vnitrostátních kampaní zaměřených na občany, které zohlední všechna komunikační média, s cílem poskytovat informace o odpovědném používání internetu. [7]

Jelikož u nás je tradice mediální výchovy teprve na začátku, je dobré čerpat zkušenosti ze zahraničí, kde se jí zabývají již delší dobu. Odborníci v Anglii a Spojených státech amerických s tímto tématem pracují přes 30 let. Zde se lze inspirovat v mnohých návodech a doporučeních. V Anglii byla MV zavedena jako samostatně zkoušený kurz, také zde funguje rozsáhlý výzkum.

Jako nejúspěšnější země v oblasti MV je považována Kanada, kde organizace AML (Association for Media Literacy) pracuje na jejím šíření a správném pojetí. Vydali učebnici, která byla později přeložena do několika světových jazyků. Organizace se věnuje také pořádání seminářů a kurzů pro učitele. MV zde byla zahrnuta jako povinná součást anglického jazyka. Zároveň byl stanoven mezipředmětový vztah k dalším předmětům, přičemž Kanada má nejdelší tradici výuky.

Ve Finsku začali s MV velmi brzy. V 19. století byla cílem finské vlády výchova spořádaných občanů, upravených měšťanů. Inspirovali se tehdy zkušenostmi z Německa a Švédska, kdy k výchově použili divadla.

V 50. letech začali s výukou o filmu a novinách, kdy se studenti učili jak fungují a jaké cíle jsou určitými sděleními sledovány. Důležitá byla studie Helge Miettunen z roku 1954, kde hlavním cílem bylo vysvětlit rozdíl mezi komercí a uměním, protože se komerce stala rutinou a všude přítomnou. Zaměřila se především na film a audiovizuální díla. Mottem bylo: Učit se umění rozumět a umět jej ocenit. Opírá se o zkušenosti z USA kde se tímto začali zabývat již v 1910, kdy začali využívat výukových filmů, tehdy však nešlo tolik o výuku o médiích jak o výuku médií. Poukazuje však na to, že filmová tvorba byla jako první hodnocena jak po stránce komerční, tak estetické. Rozvoj finské audiovizuální tvorby byl doprovázen vznikem státních institucí, které monitorovali současný stav a vliv na děti. V 60. letech se situace změnila. Finové chtěli formovat národ, aby vytvořili jednotnou podobu národa a jeho identitu mezi ostatními, v obraně proti globalizaci. Koncept byl založen na Gesamtkunstwerk, kdy umění bylo jeho součástí. Mělo být součástí každodenního života a formovat lidské myšlení. 60. léta byla dobou uvolnění a experimentů ve školství. Inspirovali se školou Summerhill založenou A.S. Neillem. Toto školství je založeno na značné liberálnosti, což nebylo ve Finsku plně aplikováno. Značně však ovlivnila výtvarnou výchovu, kdy svobodu získali žáci především. Věřilo se v moc umění a jeho sílu změnit svět. Ve výuce se objevovaly mezinárodní témata se objevovaly ve výuce, jako hlad, válka, mír, rovnoprávnost, násilí.

Změnu ve výuce mediální výchovy způsobili sami studenti Univerzity umění a designu v Helsinkách v roce 1968, kdy vyhlásili soutěž dětských filmů. Vycházeli z překladu knihy J.M.L. Petrse Vyučování o filmu publikované UNESCem v r. 1965. Hlavní body byly: film a televize jsou druhým světem dětí a proto výchova musí se zabývat tím co děti tolik ve volném čase zaměstnává. Mladí lidé čím dál více žijí vizuálně. Mladí a jejich výchova na to není připravena a je třeba postavit most mezi skutečným životem a tím virtuálním z televize.

V průběhu několika desetiletí se MV ve Finsku vyskytovala v těchto předmětech: "civic education" v 60. letech, "mass entertainment education" v 70. letech a "creativity education" v letech 80. Nyní je zařazována do tzv. kulturní výuky. Pro učitele výtvarné výchovy jsou zde pořádány speciální kurzy o médiích. [21]

V USA byla mediální výchova zahrnuta do kurikula v 70. letech, kdy byla nabízena jako kurz na středních školách. V 80. letech byly tyto kurzy hojně zastoupeny na univerzitách, povinným předmětem se však na základních a středních školách nestala. V letech devadesátých se MV stala především nástrojem boje proti negativním vlivům médií. Rozšíření ale není v jednotlivých státech stejné, neboť kurikula si stanovuje každý stát zvlášť.

Zajímavý je postoj australských pedagogů, kteří považují MV za nezbytnou, především kvůli šíření mediální gramotnosti. Média jsou totiž považována za hlavní prostředek šíření kultury a poznání. Důležitá je zde činnost organizace ATM (Australian Teachers of Media). [3]

Metodu „learning by doing“ nejčastěji používají v USA, což vychází z trendů amerického vzdělávání získávání zkušeností. Záleží ovšem na technickém vybavení a finančních prostředcích. Naopak rozborem uměleckých sdělení se více zabývá školství v kontinentální Evropě a Skandinávii a také Kanadě.

Mediální výchova byla aktivně zapojena do všeobecného vzdělání také v Austrálii a Novém Zélandu. Zde mediální výchova tvoří podstatnou a samostatně hodnocenou součást výchovy rodného jazyka. [1]

Například v Japonsku je používání informačně-komunikačních technologií primárně nahlíženo jakožto cesta k rychlé přípravě technicky kvalifikovaných pracovních sil. V Dánsku jsou informačně-komunikační technologie převážně doménou učitelů výpočetní techniky a v rámci mediální výchovy nejsou probírány.

V afrických zemích podporuje výuku UNESCO. Pravda je ta, že jsou zde základní předměty, které mají přednost a mediální výchova je odsunuta "na druhou kolej". Prioritní je zde gramotnost jako taková. Další překážkou je také nedostatečná kvalifikace učitelů, technické vybavení a nedostatek zdrojů. Rozvoj MV v chudých zemích je často provozován prostřednictvím humanitárních organizací, kteří považují její šíření za velmi důležité. Naopak u v zemích kde vládou totalitní režimy je výuka mediální výchovy nežádoucí.

2.8 Cíle a principy mediální výchovy

Prvním cílem je schopnost mediální tvorby – žák by měl být schopen se vyjadřovat písemně, slovně, obrazově i zvukově, zapojit může všechny sféry, navzájem je kombinovat. Měl by si vyzkoušet všechny techniky, aby měl možnost volit způsob, který nejvíce vyhovuje jemu a účelu a účinku, který chce docílit.

Dále jde o rozvoje schopnosti analyzovat mediální sdělení. Rozpoznat cíl a účel, tím dosáhneme toho, že nejsme médii tak snadno zmanipulovatelní.

Důležité je také osvojení práce s mediálními nástroji, které umožní mediální tvorbu. Technické dovedností jsou v tento okamžik nezbytné. Jedná se o širokou škálu prostředků k vytváření a úpravě obrazu, zvuku, videa. Potom jde také o nástroje jak sdělení šířit a publikovat. V současné době jde především o internet a všechny varianty publikace – tvorba webových stránek, blogů, přispívání do diskuzí, dopisování do internetových novin.

Konkrétně popisuje cíle RVP:

1. kritický postoj

Cílem je dát dostatek informací a schopností jak získat od mediálního sdělení odstup a nezávisle jej reflektovat. Na základě analýzy vnímaného obsahu být schopen jej přijímat kriticky. Důležité je pochopení cílů a obsahů, aby člověk mohl individuálně reagovat, podle své vlastní úvahy.

2. práce s informací

Důležitou kompetencí, ke vzniku mediálního obsahu je komunikace. Je nutné se k vyjádření svého názoru i postoje ovládat ústním i písemným projev. Rozvíjejí se také schop-

nosti vystupovat na veřejnosti a správná stylizace. Při formulování prezentace tvůrce bere v úvahu účel a záměr. Musí vzít v úvahu adresáta, tedy cílovou skupinu, na kterou chce apelovat. Prostředky jsou jednak publicistické, tak umělecké. Komunikovat lze slovem psaným i mluveným, ale také vizuálně.

3. role média

Je důležité uvědomit si roli média, jak působí v různých situacích, jak se projevuje ve společnosti, jak souvisí s demokracií. Média ovlivňují životy lidí, působí na naše okolí. Lze sledovat, jak se jejich funkce měnila v průběhu let, jak působí v různých oblastech a kulturách. Můžeme také vnímat, jak se projevují v každodenním životě, jak se projevují v určitém regionu apod.

4. aktivní zapojení

Student či žák je veden k samostatné činnosti, aby se tak sám zapojil do mediální komunikace. Získává však také zodpovědnost za vlastní sdělení, jelikož nepublikuje anonymně, nýbrž pod svým jménem. Jeho osobnost vstupuje do veřejného dění, zapojuje se do veřejného života. Formy zapojení zahrnují příspěvky do tištěných periodik, do regionálního týdeníku, rozhlasu a internetové sféry jako např. tvorba blogu.

5. týmová spolupráce

Práce v médiích probíhá téměř vždy v týmech. Trénink práce v kolektivu je užitečné pro mnoho dalších činností. Ve skupině je třeba rozpoznat schopnosti a přednosti jednotlivých členů a rozdělit si podle toho role jednotlivých členů. Žák se naučí pracovat tak, aby byl za svou činnost zodpovědný, časově se musí přizpůsobovat týmu. Pracuje tak často pod tlakem a učí se přizpůsobovat vlastní činnost potřebám a cílům týmu.

6. využití médií

Otevírá se zde možnost využít média podle svých potřeb. Může jít o zaplnění volného času, potřeba vzdělání či získání informací. Média mají také umělecký rozměr a lze je využít i tímto způsobem. Nemusí tedy nutně jít o masovou záležitost, podřízenou konzumu.

Principy a podmínky mediální gramotnosti:

- vnímavost ke stereotypům, pochopení proč a jak vznikají, jak se projevují a ovlivňují náš život. Na konkrétních případech lze ukázat, jak jsou nimi naše představy ovlivněny, jak působí na naši činnost a názory

- vnímavost k ovlivňování médií vůbec, poznání jejich kladné i záporné polohy
- svou vnímavost je třeba udržovat, nebo lépe zdokonalovat. Nenechat se otupit útoky médií, zachovat si vlastní názor a rozumný úsudek
- možnost vlastního projevu a prezentace s odpovědností za svůj názor
- osvojení si práce s mediálními oblastmi
- znát jak média formují realitu, nejde o pravdivý odraz, vždy je sdělení konstruováno s určitým účelem
- média se snaží změnit naše hodnoty, podsouvají nám formou reklamy produkty, názory, které zobrazují a popisují tak, aby ukázali jejich potřebnost a jedinečnost, ačkoli se mnohdy nejedná o nic výjimečného
- mediální organizace profitují z pozornosti svých příjemců, cílem je získat co největší vliv

2.9 Metody mediální výchovy

V současnosti se mediální výchova uplatňuje ve dvou podobách zapojení do výuky:

- kritická analýza mediálních sdělení
- získávání schopností samostatně mediálně tvořit – tzv. „learning by doing“

2.9.1 Kritická analýza

Tento způsob je založen na představě, že žák se o fungování médií nejlépe naučí rozborem a poznáním opravdových, reálně fungujících médií. Kritická analýza se soustřeďuje na rozbor zpravodajství, reklamy, napínavých a milostných příběhů apod. A snaží se odhalit pravidelnosti a mechanismy, které určují jejich podobu. K tomu se váže základní poučení o médiích (jakási „sociologie médií“) v různých historických souvislostech. [37]

2.9.2 „learning by doing“ - „dělání médií“

Tato metoda vychází z myšlenky, že žák si nejlépe osvojí vědomosti, které si sám prakticky vyzkoušel. Tato metoda se odklání od klasického učení poznatků ke zkušenostem, které žák sám získá. Je založena na získávání a rozvíjení praktických dovedností, tak

aby se člověk byl schopen sám aktivně a sebevědomě do tvorby mediálního sdělení zapojit.

Je možné ji praktikovat např. vydáváním školního časopisu, popřípadě vysílání školního rozhlasu či školní televize. Díky tomu získá představu o faktorech, které ovlivňují podobu mediálních výstupů. Vyzkoušejí si práci v týmu, práci časově omezenou, pracovat pod tlakem ve snaze dodržet termín. Musí řešit problémy jako nedostatek zdrojů, politické tlaky atd.

2.10 Mediální výchova dnes

V českém školství je mediální výchova záležitostí teprve posledního desetiletí. Do Národně vzdělávacího programu byla zařazena již v roce 2000 jako jedno z průřezových témat. Realizace se uskutečnila prostřednictvím Rámcově vzdělávacího programu v školním roce 2006/2007. RVP zde definuje mediální gramotnost jako soubor „dovedností a vědomostí nutných pro orientaci v nepřehledné a neprůhledně strukturované nabídce mediálních produktů, které vytvářejí (znakové, resp. symbolické) prostředí, v němž se současný člověk pohybuje.“ [34]

Jako metodická podpora pro výuku mediální výchovy byl vydán dokument RVP Mediální výchova, kterou garantovala PaedDr. Markéta Pastorová. Autory jsou prof. PhDr. Jan Jiráček a PhDr. Helena Pavličíková, CSc. Zde jsou stanoveny priority, kdy žák má umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z médií. Výstupem této výuky je pak očekávána reflexe zacházení s masovými a síťovými médii. Důraz je kladen na socializační funkci médií.

Pro potřeby mediální výchovy na 1. stupni byl vytvořen tematický okruh Mediální propedeutika. Tento okruh vede žáky tohoto stupně k maximálnímu zúročení svých zkušeností s médii. Druhým okruhem pro 1. stupeň je Kritické čtení a vnímání mediálního sdělení.

Druhý stupeň základní školy je těžištěm výuky mediální výchovy. Okruhy jsou z obou oblastí obecně prezentovaných: rozvoj kritického myšlení a learning by doing. Navíc je zde téma produkce. Tematické okruhy jsou: Kritické čtení a vnímání mediálního sdělení, Interpretace vztahu mediálního sdělení a reality, Stavba mediálního sdělení a Fungování a vliv médií ve společnosti. [28]

2.11 Pedagog a mediální výchova

Kvalifikovaných učitelů pro výuku MV je velmi málo a dalšímu vzdělávání brání nedostatek metodického i technické vybavení. Postoj pedagogů k tomuto předmětu není prozatím příliš pozitivní. Pedagogové nejsou vždy srozuměni, co se pod tímto skrývá a mnoho z nich netuší, jak jej do svého předmětu zapojit. Stav je takový, že především v oblasti technických dovedností jsou na tom žáci lépe než sami učitelé. Tomuto se věnuje otázka č.20 ve výzkumu níže.

Rámcově vzdělávací program zařadil mezi průřezová témata mediální výchovu v roce 2006. Školy mají možnost individuálně začlenit mediální výchovu do svých Školních vzdělávacích programů. Jsou zde dvě možnosti, a to zavést mediální výchovu jako samostatný volitelný předmět, častější je ale varianta, kdy ji školy pojmu jako průřezové téma, které se zapojí do více vyučovaných předmětů, jako je český jazyk, dějepis, výtvarná výchova, občanská výchova apod.

Řada pedagogů vidí největší překážkou k začlenění MV do výuky v nedostatečném podpoře a to především materiální. Je to sice jasný fakt, ale není to důvod k úplnému vynechání tohoto tématu. Oblast tohoto předmětu je velmi široká a lze si vybrat i tu část, kde technické vybavení je minimální nebo žádné.

Pokud vybavení není ve škole, docela určitě mají žáci nějaké možnosti doma. Ideální je forma projektu, která umožní žákům zvolit si způsob plnění úkolu podle jejich možností a schopností.

Řada pedagogů také tvrdí, že mediální výchova je časově náročná a pokud ji zařadí do své výuky, nezbyvá jim pak dostatek času na probrání učiva.

Pedagog by především sám měl médiím rozumět. Učitel by měl mít alespoň základní znalosti o fungování médií. Zároveň by si měl osvojit potřebné dovednosti a metodické postupy, na jejichž základě by u svých žáků dosáhli základní úrovně mediální gramotnosti.

2.11.1 Metodická pomoc pro pedagogy

Nutnost metodické pomoci pedagogům ke zvýšení kvalifikace v oblasti mediální výchovy, vede k řadě osvětových akcí a přípravě publikací a jiných materiálů. Stále více pomůcek je běžně dostupných na internetu.

2.11.1.1 Semináře a projekty

Stále přibývají projekty, které českým učitelům s mediální výchovou a jejím zavedením do výuky pomáhají. Zde je několik příkladů:

Národní ústav odborného vzdělávání

Ústav nabízí kurz pro další vzdělávání učitelů s názvem Mediální výchova v odborném školství.

Virtuální hospitace

Netradiční způsob získání představy o vyučování mediální výchovy nabízí portál RVP (www.rvp.cz). Nabízí zde originální možnost nahlédnout na hodinu mediální výchovy přes videozáznam.

Rozumět médiím

Cílem projektu je, aby učitelé získali základní znalosti o fungování médií a zároveň si osvojili potřebné dovednosti a metodické postupy, na jejichž základě by u svých žáků dosáhli základní úrovně mediální gramotnosti. Záměrem autorů je vytvořit nový vzdělávací systém s interaktivní metodikou, využitelnou v základních a středních školách. Projekt Rozumět médiím připravila pro žáky a učitele obecně prospěšná společnost Partners Czech. Součástí projektu je manuál Marka Mičienky a Jana Jiráka.

Projektovým vyučováním k mediální výchově

Projekt nabízí školám způsob, jak realizovat průřezové téma mediální výchova v ŠVP formou projektového vyučování. Projekt je cílově zaměřen na žáky 2. stupně ZŠ a na vzdělávání pedagogů. Během workshopů si pedagogové také zvýší úroveň své dovednosti práce s mediálními technologiemi – videokamera, digitální fotoaparát, počítač. Tento projekt je jedním z těch, které realizuje Czech Efficient Learning Node, o. s.

Děti a média

Tento projekt je realizován společností JuniorMedia Society, o. p. s. Cílem projektu je, aby pedagogický pracovník (budoucí Poradce MMT a MV) získal důkladný přehled o použití multimediální techniky ve výuce v rámci různých aprobací.

2.12 RVP

„Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílá kniha) stanovuje jako jeden se základních kroků směřujících k zefektivnění vzdělávacího systému přípravu nových kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Tyto dokumenty jsou nadále vytvářeny na úrovni státu pro předškolní, základní, základní umělecké, gymnaziální, střední odborné a jazykové vzdělávání jako rámcové vzdělávací programy, které jsou návazně rozpracovávány na úrovni škol do podoby školních vzdělávacích programů, jež konkretizují vzdělávací požadavky státu a propojují je se vzdělávacími potřebami žáků a podmínkami škol.“ [26]

Rámcový vzdělávací program je kurikulární dokument na úrovni státu. Na úrovni školy je podrobněji rozpracován do školního vzdělávacího programu. Pedagogové v něm aplikují a rozpracovávají místní podmínky školy a jejich žáků do vzdělávacího rámce daného státem. Přináší učitelům v praxi užitečnou metodickou pomoc a možnost předávání pedagogických zkušeností. Materiály zde uveřejněné jsou nabízeny zdarma

RVP byl vypracován v několika variantách pro předškolní vzdělávání, pro základní vzdělávání, pro základní umělecké vzdělávání, pro obor základní škola speciální, pro gymnázia, pro odborné vzdělávání, pro jazykové školy a s právem státní jazykové zkoušky.

Cílem je výchova vzdělaného, citlivého a tvořivého člověka, budovat v něm vztah k druhým i k sobě.

RVP pro základní vzdělávání (RVP) a RVP pro gymnázia (RVP G) jsou průřezová témata charakterizována jako výchovný a vzdělávací prostor k řešení aktuálních problémů světa, ve kterém žáci nebo studenti žijí.

Průřezová témata jsou rozvržena do šesti okruhů:

- 1) osobnostní a sociální výchova
- 2) výchova demokratického občana
- 3) výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- 4) multikulturní výchova
- 5) environmentální výchova
- 6) mediální výchova

3 ESTETICKÁ A VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Jestliže se předchozí kapitola zabývá médii, mediální výchovou a jejich vztahem k umění, je třeba se na problematiku podívat z opačné strany, z pohledu umění, výtvarné výchovy a jejich vztahu k médiím.

Vliv umění na mediální tvorbu je bezpochyby vnímán pozitivně. Umění však vždy stálo na straně proti komerci, a tak můžou být obavy, aby neztratilo něco ze své podstaty. Média v umění mohou přinést problém, že se soustředíme na to jak dílo bude působit, přičemž ve výtvarné výchově je často cílem, abychom se od těchto pocitů oprostili - nesoustředili se na to, jestli se dílo bude někomu líbit, ale na vyjádření svých pocitů a na vlastní prožitek. Umělecká tvorba však vždy reagovala na soudobý svět, tvořivost umělců tíhla k novému, a proto nelze ani teď, stavět se proti.

Výtvarná výchova v celém svém vývoji na tyto trendy reagovala a reflektovala je způsobem, který byl pro žáky žádoucí. Následující kapitoly se proto věnují možnostem, jaké výtvarná výchova a média mají.

3.1 Výtvarná a estetická výchova v současné škole

Výtvarná výchova jako výchovný a vzdělávací předmět, který je zaměřen na rozvoj dispozic žáka, směřuje ke vzdělání a výchově pokud možno kultivovaného a kritického příjemce umění, člověka, který bude schopen uplatnit jistou zkušenost s uměleckým dílem a užitým uměním ve svém běžném životě. Současným trendem je také schopnosti využití relaxačních aspekty vlastní výtvarné činnosti. Důležité je také vnímání a recepce výtvarné vizuálního umění jako obohacujícího a rozvíjejícího fenoménu ve svém životě.

Výtvarná výchova má rozvíjet vizuální gramotnost ve smyslu dovednosti kritického čtení vizuálních uměleckých i mimouměleckých informací a ve vyjadřování myšlenek, názorů, emocí vizuálními znaky. [21]

3.1.1 VCAE

Současná výtvarná výchova směřuje ke koncepci VCAE (Visual Culture Art Education). Tento koncept je používán ve Spojených státech amerických. Jde o zhodnocování všech vizuálních podnětů, které jsou v estetické a výtvarné výchově k dispozici. Nejde tedy jen o vysoké umění, ale je zde zahrnutý široký okruh vizuálních znaků, se kterými se

setkáváme každý den. Ty k nám přicházejí například prostřednictvím masových médií. Nejde jen o nové technologie a účinek médií na člověka, ale také o další souvislosti jako je komerce, proměna lidských rolí, prolínání a střetávání odlišných kultur, úloha reklamy atd.

3.1.2 RVP

V českých školách je směřodátným Rámcově vzdělávací program, výtvarné výchovy se dotýká oblast Umění a kultura. Zde je autory přímo zmíněno, že součástí práce v předmětu bude mimo jiné umělecká výtvarná tvorba, fotografie, film, tiskoviny, televize, elektronická média, reklama.. Nově se zde objevuje vyjádření statické a dynamické, které pomocí nových technologií umožňují vytvářet „pohyblivé obrazy“.

Umění a kultura ustanovuje výtvarnou výchovu jako samostatný obor, který odpovídá současným prioritám všeobecného vzdělávání a zdůrazňuje jeho individualitu.

Cílem je, aby žák „vybíral, kombinoval a vytvářel prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnával a hodnotil jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření“ [1] Tímto se zabývá i Marie Fulková ve článku Výtvarná výchova zde cituje výzkumy z 90.let. Zde je vizuální gramotnost, hlavní cíl výt. výchovy popsána jako:

1. percepční senzitivita
2. kulturní habitus
3. schopnost kritického myšlení
4. estetická otevřenost
5. schopnost vizuální výmluvnosti [9]

RVP si potom klade za cíl rozvíjení smyslové citlivosti, uplatňování subjektivity a ověřování komunikačních účinků. Zde je výrazná změna oproti dřívějšímu členění učiva dle tématických okruhů, výtvarných technik apod.

3.2 Alternativní koncepce ve VV

3.2.1 Artefiletika a její cíle

Artefiletika je specifické pojetí výtvarné výchovy, které se spolu s několika dalšími prosadilo v České republice brzy po “sametové revoluci” roku 1989. Do té doby, v éře tzv.

jednotné školy, směla mít česká výtvarná výchova pouze jediný oficiální a pro všechny školy závazný státní program. Avšak uvnitř tohoto programu se i v tehdejší době víceméně skrytě rozvíjelo několik různých koncepcí. Tyto alternativní koncepce získaly příležitost k legálnímu rozvoji po roce 1989 díky pronikavé změně politických poměrů.

Artefiletika se koncentruje zejména na otázky paralelního rozvíjení i propojování intelektuálního a emociálního potenciálu u žáků. Podkladem k tomu je spojení výtvarné tvorby s její reflexí, a to prostřednictvím dialogu mezi žáky.

Na této cestě se artefiletika dopracovala k tzv. post-strukturalistickému pojetí výtvarné výchovy. Jeho cílem je přivést žáky k interpretaci výtvarného projevu na základě jejich osobních zážitků, a tak bránit zúžení interpretace do jediného výkladového rámce "vnuceného" žákům učitelem. Jde o to, aby sami žáci nebo studenti mohli aktivně nacházet svou vlastní osobitou pozici výkladu a mohli svá mínění porovnávat mezi sebou navzájem. V kontextu obecné pedagogiky je artefiletika svým pojetím nejbližší tzv. pedagogickému konstruktivismu, což je teorie, rozrůzněná do několika proudů, která ve vyučování zdůrazňuje nejenom aktivní úlohu jednotlivce a nutnost brát ohled na jeho osobní dispozice a zkušenosti, ale právě tak i zásadní důležitost komunikace jedince s druhými lidmi v procesu poznávání a učení. [27]

Jeden z hlavních zastánců artefiletiky, Jan Slavík definoval cíle výtvarné výchovy takto:

1. rozvoj specificky vizuálně-výtvarných dispozic
2. rozvoj výtvarných znalostí v pojmech
3. rozvoj tvůrčích a exploračních schopností
4. rozvoj vizuálně-výtvarných komunikačních schopností
5. rozvoj dispozic hodnotově-orientačních
6. rozvoj dispozic sociálně-psychických
7. rozvoj duševních a duchovních hodnot

3.2.2 Nová média v umění

Použití počítačových technologií ve výtvarné výchově potvrzuje i RVP, jejich propojení je však značně citlivou záležitostí. Počítač nabízí zcela jiný způsob vyjádření, při osvojení principů multimediální tvorby, lze využít tento potenciál a získat překvapivé vý-

sledky. RVP věří v komunikační moc multimédií, díky níž je možné interpretovat a komunikovat stejně kvalitně, jako jiným tradičním způsobem.

Spojení umění s digitálními technologiemi může přinést jak pozitivní, tak negativní výsledky. Jedním z fenoménů současné postmoderní tvorby je tzv. *surface play*. Jedná se o jakousi povrchnost, dílo působí na diváka pomocí efektů, které mají pobavit. Pojem je uváděn především ve spojitosti s filmem. Ty často využívají expresivní vizualitu, působivou filmovou hudbu, filmové prostředky (stříh, zvuk) a speciální efekty. Divák se tak zpravidla přestává ztotožňovat s postavami, nesleduje ani tak zápletku filmu, ale do příběhu se noří spíše díky potěšení z pozorování filmových obrazů. [20]

Další zajímavá zjištění publikoval Walter Benjamin ve svých studiích. Zabývá se reprodukovatelností uměleckého díla, kdy média dílo o něco ochuzují. Argumentem je, že i při vysoce dokonalé reprodukci odpadá jedno: 'Zde a Nyní' uměleckého díla – jeho neopakovatelná existence na místě, na němž se nalézá. [...] 'Zde a Nyní' originálu vytváří pojem jeho pravosti' (Benjamin 1979, s. 19). Proto v mechanické reprodukci (jako film, fotografie, tisk) rozeznává znehodnocení přítomnosti uměleckého díla a zmizení jeho esenciální aury. [13] Popsal tak u um. díla tzv. auru, o které řekl: „Pokusíme se onen zmíněný pojem aura, navržený pro historické objekty, osvětlit na pojmu aury přírodních předmětů, kterou definujeme jako jedinečné zjevení dálky, i sebebližší. Člověk odpočívající za letního odpoledne sleduje obrysy hor na obzoru nebo větev, která na něj vrhá stín – tento člověk vdechuje auru těchto hor, této větve“ (Benjamin 1979, s. 21). U nás se studiem dopadu moderních metod v umění zabývá Jan Slavík. [13]

Na samostatnou práci by vydal také rozbor medializace umělce, polemika, kdo je vlastně umělcem, jak se posuzuje jeho hodnota apod. Z nauky o médiích víme, že dokáží velmi snadno manipulovat s názory lidí, a tak můžou lehce získat věhlas pro umělce, ani ne tak pro jeho hodnoty, ale pro jeho oblibu.

3.3 Nauka o umění v zahraničí

Přemýšlíme-li zda zahrnout nauku o médiích do výtvarné výchovy, je vhodné podívat se na zkušenosti z jiných zemí, kde mají s touto problematikou delší zkušenosti. Nejprve je potřeba sjednotit pojmy, protože školní systém v zahraničí se od našeho v mnohém liší.

V anglicky mluvících zemích je výtvarná výchova označována jako "Arts" nebo "Art education" což v doslovném překladu však znamená umělecká výchova. Klasické osnovy počítaly do "Arts" pouze nauku o výtvarném umění a hudbě. V současné době je mnoho odlišných definic. Studie Robyn Ewinga "The Arts and Australian Education: Realising potential" udává jasný závěr, že umění více než jiné předměty reflektují unikátní kulturní charakteristiky národa. V následné reportáži o výuce na Islandu popsal, že "Arts" musejí být vždy charakteristická svou plasticitou a dynamikou.

Současný model výuky v Austrálii tento okruh rozšiřuje a zahrnuje zde i jiné formy umění. Chce aby předmět zahrnoval různé estetické vnímání. Jde o svět jedince "můj vlastní", svět mých vztahů ke společnosti "já a ty" a svět okolo "to a oni". Osnovy tedy udávají, že umělecká výchova má zahrnovat stejným dílem tanec, drama, média, hudbu a vizuální umění.

Definovat tento předmět je nemožné právě z důvodu neustálé proměnlivosti. Jakmile je jedna definice napsána, je druhými aktualizována. Termín "arts" zahrnuje kreativní disciplíny, kterých může být stovky. Hlavními okruhy je drama, literatura, vizuální umění, hudba, film a další mediální umění. Všechny tyto složky by měly mít stejný podíl, protože jsou důležité pro edukační proces i společnost. [8]

Problematiky umělecké výchovy se týkaly dvě mezinárodní konference pořádané UNESCO. První z nich byla v červnu 2006 v Lisabonu pod názvem "Building Creative Capacities for the 21st Century". Zde bylo ustanoveno, že umělecká výchova pomáhá:

- prosadit lidské právo na vzdělání a kulturní participaci
- rozvinout individuální schopnosti
- zlepšit kvality výuky
- propagovat výrazy kulturní pestrosti [8]

/ Zde byla přednesena studie Anny Bamford z roku 2006 popisující kurikula umělecké výchovy v 37 zemích a organizacích. Její zpráva obsahuje 45 případových studií s cílem poskytnout přehled, který by dokumentoval výsledky studií vlivu edukativních programů na děti a mládež. Výsledkem jsou tato zjištění:

- nauka o umění se nachází téměř v každé zemi světa
- je propastný rozdíl mezi zdánlivými možnostmi umělecké výchovy a možnostmi, které jsou na školách nabízeny
- termín "arts education" má svá specifika kulturní i kontextová. Význam tohoto výrazu se v každé zemi různí. Určitý rozdíl je především mezi ekonomicky rozvinutými a nerozvinutými zeměmi.
- ve všech zemích bez ohledu na jejich úroveň ekonomické rozvinutosti, jsou základní předměty (např. kreslení, hudba, ale také malování a ruční práce) součástí učebních osnov;
- ekonomicky rozvinuté země se kloní k zavádění nových médií (film, fotografie a digitální umění do osnov um. výchovy;
- v ekonomicky vyspělých zemích daleko více zdůrazňují kulturně specifická umění;
- je velký rozdíl mezi tím co může být označeno jako výuka v umění (vyučování výtvarnému umění, hudbě, dramatu atd.) a výukou napříč uměním (použití umění jako pedagogického nástroje v jiných předmětech jako je počítání, literatura či technologie);
- umělecká výchova má vliv na dítě, na vyučování a učební prostředí a na společnost;
- je zde potřeba většího školení jednotlivých článků vyučovacího řetězce (např. učitelé, umělci a další pedagogičtí pracovníci);
- kvalita umělecké výchovy má mnohé výhody pro zdraví dítěte a socio-kulturní pohodu;
- výhody z programů podporující umění jsou zřejmé jen z velmi kvalitních programů;
- kvalitní umělecká výchova poskytuje výsledky, které by se daly charakterizovat jako silné partnerství mezi školou a okolním uměním a komunitními organizacemi.

Druhý kongres UNESCO se konal v Soulu v roce 2010. Byly zde předneseny další přesvědčující argumenty o rozhodující roli v konstruktivní transformaci edukačního systému, který má bojovat za potřeby žáků v 21. století. Přesvědčující je to, že na jedné straně jsou čím dál více sofistikované technologické změny, na druhé však zároveň zvyšuje sociální a kulturní nespravedlnost.

3.3.1 Výzkum vlivu umělecké výchovy na učení

Velmi rozsáhle je dokumentováno v USA, Kanadě i Evropě, že studenti, kteří měli možnost umělecké výchovy dosahují daleko lepších studijních výsledků, studují déle a málokdy uvádějí, že by se ve volném čase nudili a mají daleko pozitivnější vztah ke svému vzdělání. Daleko častěji se také zapojují do společenských aktivit.

Jedna ze studií popsala výhody umělecké výchovy takto:

- nabízí způsoby zapojení studentů, kteří by se jinak velmi těžko zapojili
- spojuje studenty mezi nimi navzájem, k nim samotným a taktéž ke světu
- mění výukové prostředí
- významně motivuje studenty, kteří již jsou úspěšní

Porovnáním výsledků 62 studií byly zjištěny tyto výhody, které umělecká výchova pro žáka má:

- pozitivní výsledky ve čtení, jazykových znalostech a matematice
- evidentní nárůst vyššího uvažování, schopností a kapacity
- evidentní nárůst motivace k učení
- zlepšení v efektivním sociálním chování [40]

3.4 Možnosti uplatnění mediální výchovy v estetické a výtvarné výchově

Ohledně propojení výtvarné a mediální výchovy se rozvinuly bouřlivé diskuze. Na jedné straně jsou obavy o ztrátu poetického pojetí výtvarné tvorby dětí, kterou by technika mohla úplně zabrzdit. Používání techniky člověka často omezuje, jednak tím, že nemá potřebné dovednosti k jeho používání, dále pak se vyjadřuje tak, jak umí či jak to technika dovoluje, nikoli jak by chtěl nebo cítil.

Na jedné straně jsou doporučení k propojení výtvarné a mediální výchovy, na druhé je vyzdvihováno umění v jeho klasické podobě, podporováno jako prostředek proti negativnímu vlivu médií na dnešní společnost. Jejich propojení si tedy žádá citlivosti a promyšlenosti.

Vezmeme-li například srovnání klasické výtvarné grafiky a počítačové grafiky, zjistíme, že vyjádřit pocity zprostředkovaně skrze počítač není tak lehké. Ztrácí se autenti-

cita přenosu myšlenky do uměleckého díla, prostředník jako například myš a počítač nás sami natolik zaměstnají a otupí, že už nejsme schopni zůstat u daného pocitu a bezprostředně jej zachytit. Počítač ale naopak nabízí jiné nové možnosti. Není pochyb o tom, že lze i k takové tvorbě přistupovat tvořivě a s fantazií. Jsou zde také varianty různých kombinací, spojování klasických technik s digitálními apod. Proto není možné ani účelné jednotlivé techniky srovnávat, spíše hledat nové způsoby jak tvořit.

Digitální technologie často vyžadují delší technickou přípravu a osvojení jejich ovládnání, což uměleckým projevům příliš neprospívá. Někdy je třeba projít několika fázemi, jako například při tvorbě videa. Zde se bez techniky neobejdeme a o to těžší je ztvárnit svou představu, přetlumočit ji divákovi, aby měla takový účinek, jaký chceme. Pozitivní je však velká škála možností, jak konečné dílo vytvořit. Režie, kamera, střih, zvuk... každá z těchto složek má obrovský tvůrčí potenciál, který je možné rozvinout.

Seznámení s různými médii může tedy výtvarnou výchovu obohatit o nové oblasti, které lze do výuky zahrnout. Můžeme tvořit film, fotografie, uplatnit nové grafické metody, animace, interakce...

Dle mého názoru záleží na přístupu. Buďto chceme tvořit citlivě, s důrazem na uměleckou stránku, pak hledáme různé prostředky, třeba i nové technologie, nebo chceme předně nové technologie a umění se dostává do pozadí. Záleží tedy na přístupu k tvorbě a ne na technice.

S nástupem médií vznikají obavy, aby zcela nepotlačili klasické výtvarné umění a techniky. Podle významného teoretika Marshalla McLuhana je proces vývoje médií postupný. Každá předchozí forma média je zahrnuta do média nového. Proto lze předpokládat, že klasické techniky z tvorby výtvarné výchovy nevymizí, pouze bude jejich funkce a obsah aktualizován v kontextu vývoje nových technologií. [48]

Na přelomu tisíciletí se v české výtvarné výchově na stránkách odborného tisku rozvinula polemika. Týkala se využití informačních a komunikačních technologií ve výuce výtvarné výchovy. Jeden z hlavních představitelů je Jaroslav Vančát, který zastává názor, že využívání nových technologií ve výuce tohoto uměleckého předmětu je nutné v co nejširší míře. Dále autor vyzdvihuje nutnost vymezení smyslu a cíle výuky pomocí počítačů.

Naproti tomu Evžen Linaj vidí neuspokojivé podléhání civilizačním tendencím, které narušují univerzální charakter osobnosti člověka. V tomto pohledu jsou počítačové

technologie nástrojem, který narušuje duševní rovnováhu. Zároveň vyzývá k celostnímu pohledu pomocí zvláštního estetického úsudku a srdce, jež jsou schopny určit hranice ano i ne novým požadavkům technověd a technologií. Na toto téma bylo publikováno několik článků v časopisu Výtvarná výchova. Svůj názor zde publikoval i Zdeněk Hosman, kdy uvedl námitku, že ICT jsou pro běžnou výuku ve všeobecném vzdělávání příliš komplikované. [48]

Umění v médiích přináší obavy, že zcela překryje klasické umění. Tato obava nastává především u dětí. Kylie A. Pepler z Indiana University, Bloomington tento jev zkoumala a na řadě experimentů jej vyvrátila. Zadávala dětem různé úkoly a dotazovala se jich na jejich postup a myšlení během tvorby. Dle výsledků není umění omezeno a mladá generace je motivována k tvorbě. Mají možnost kombinovat různé techniky, a navíc jsou jim přístupné techniky dosud přístupné jen dospělým. Je pro ně také lákavé, že mohou oslovit široké spektrum diváků. Pokud se o médiích učí stávají se více tvůrci než konzumenty. Spojnice mezi mladou kulturou a motivací potřebnou k tvorbě by mělo zahrnovat každé kurikulum umělecké výchovy. Navíc média rozšiřují umělecké proudy [29]

4 PROJEKTOVÁ VÝUKA

V současné pedagogické praxi existuje řada inovací, které vedou k zefektivnění výuky. K těmto moderním alternativám rozhodně patří projektová výuka, jež skýtá nový potenciál, ačkoli o novinku v oblasti pedagogiky rozhodně nejde.

V první řadě jde o krok k studentovi, kdy se výuka stává živější a pestřejší. Cílem je především zapojení studenta a jeho vlastní aktivita. Tímto způsobem se učivo daleko lépe stává studentům vlastní, lépe si jej pamatují a hledají si k němu vlastní vztah. Jde o získávání a ověřování zkušeností, propojení výuky a života. V každém případě jde o zkvalitnění výuky.

Nevýhodou je časová náročnost, jak na samotnou činnost studentů, tak na přípravu učitele. Důležitá je motivace samotných žáků, kterou je často těžké vzbudit.

Ze své zkušenosti vím, že projekty nejsou univerzálním řešením všech hodin výtvarné výchovy. Je třeba studenty připravit a vychovat tak, aby pochopily projektovou výuku jako zábavnou součást učiva, ale stále ji brali jako vzdělání. Často jsem se setkala s tím, že studenti přerušení klasické výuky brali jako volnou zábavu a bylo těžké udržet ve třídě kázeň. Stalo se mi tak často ve třídách vyšších ročníků, kde se s takovýmto způsobem vyučování dříve nesetkali.

4.1 Druhy projektové výuky

V současnosti již existuje několik třídění projektů podle různých hledisek, např.:

Podle účelu: - snahou je vtělit myšlenku do vnější formy; zkonstruovat určitou skutečnost; cílící k estetické zkušenosti; usilující rozřešit problém; vedoucí k získání dovednosti.

Podle navrhovatele: spontánní, uměle připravené a mezityp

Podle místa konání: školní, domácí, oba typy na sebe vzájemně navazují

Podle času (rozsáhlosti): krátké a dlouhé (malé a velké)

Podle počtu řešitelů: individuální či kolektivní (skupinové, třídní, celoškolní) [12]

4.2 Původ projektové výuky

Do pedagogické teorie a praxe vstoupily projekty již ve 20. a 30. letech tohoto století v souvislosti s rozvojem širokého mezinárodního pedagogického hnutí, které známe pod názvy nová výchova, reformní pedagogika, progresivní výchova, aktivismus.

Cílem reformní pedagogiky byly bezprostřední změny v práci škol a výchovných zařízení. Jejich důsledkem je rozvíjení řady dílčích výchovných a vzdělávacích systémů, vyučovacích metod a postupů, mezi něž patří i projektová metoda (vedle metody problémové, globální, Daltonského plánu, Winetské soustavy, Jenského plánu, apod.). Úspěchem hnutí nové výchovy před druhou světovou válkou byla výrazná přeměna charakteru evropské školy a její práce. Stará tradiční škola byla prakticky vytlačena školou novou.

Ačkoliv druhá světová válka vývoj reformní pedagogiky přerušila a po jejím skončení se v naší školní praxi o projektech otevřeně nesmělo hovořit, někteří učitelé principy projektové metody v práci s dětmi uplatňovali dál. Příznačné byly tyto snahy právě u učitelů mateřských škol, jimž nepřekáželo školní zvonění mezi jednotlivými druhy zaměstnání v rámci výchovných složek (i když určité napětí z dodržení denního a týdenního časového harmonogramu leckde zažívaly).

V plánování a realizaci rozsáhlejších tematických celků se tehdy objevovalo místo "projekt" neutrální označení "program". V 70. a zejména 80. letech tak vznikla v mateřských školách celá řada zajímavých výtvarných programů, které měly jasné cílové zaměření a integrovaly ve výtvarných úkolech i další výchovně vzdělávací složky.

Podněty hnutí nové výchovy pro pojetí plánu výtvarné výchovy vyjádřil F. Singule, když prohlásil, že nová výchova znovu objevila dítě. Toto se projevilo především:

- V novém postoji k dítěti, jeho pochopení, respektu, lásky a trpělivosti vůči němu, přijetí dítěte takového, jaké je.

- V respektu k zákonům přirozeného vývoje dítěte, jeho vlastního světa, odlišného od světa dospělých.

- Charakteristickým požadavkem je podporování a rozvíjení samočinnosti a sebeurčení dítěte, tzn. jeho aktivity, spontaneity, fantazie, postupem doby i senzibility, kreativity jednotlivých dětí i skupin. [12]

4.3 Projektová výuka a výtvarná výchova

Výuka výtvarné výchovy často probíhá formou jednotlivých úkolů, které sice odpovídají osnovám, ale jsou od sebe izolovány bez jakékoli návaznosti. Tato roztříštěnost práce sice může fungovat, ale jsou zde nepochybně výhody tvorby projektů, kdy by jednotlivé úkoly na sebe navazovaly a tvořily ucelenou řadu. Díky této metodě může být přínos výtvarné výchovy rozvoji osobnosti dítěte větší.

Při tvorbě projektu máme možnost práci naplánovat tak, abychom stále pracovali na zdokonalení a utužení vědomostí a schopností, budovali na již vytvořeném. Nestane se tak, že by bylo na některou oblast zapomenuto a snadno vidíme pokrok studenta. U projektu opět platí, že výtvarná činnost není jen o viditelných a hmatatelných výtvorech.

Projekt má řadu výhod i v přípravě učitele. Jednotlivé úkoly na sebe navazují, pomůcky tedy zůstávají, často i materiál. Stejně je to s organizací výuky. Pro děti je přínosem, že program není jasně stanoven a mají možnost své vlastní volby, často také pracují ve skupinách, což rozvíjí sociální učení.

V době vzniku projektové výchovy byly chápány jako vyučovací metody (J. Dewey, W. H. Kilpatrick). V současné době jsou pokládány spíše za koncepcie vyučování a jsou dále rozpracovávány. Ve školní teorii i praxi prožívají nyní svoji renesanci. Projekty ve výtvarné výchově jsou tedy jednou z možností vytváření smysluplného plánu činnosti, který umožňuje rozvíjet celý komplex žádoucích dispozic dětí.

Podstatou projektů je vytváření řad činností, propojených společnou myšlenkou, úkolem, řešeným problémem, který je zkoumán z různých hledisek (obecných i individuálních) a ve větším počtu různých činností. [12]

4.4 Projekt ve výtvarné výchově a jeho tvorba

Projekt ve výtvarné výchově má jasně své místo, zabývá se jí mnoho teoretiků. Věra Roeslová mluví o zřetězení výtvarných celků.

Tvorba projektu by mohla být popsána takto:

- hledání námětu vhodného pro výtvarné zpracování, které by studenty motivovalo
- formulace výtvarného problému
- úvahy o jeho smyslu pro rozvoj žádoucích dispozic dítěte

- hledání adekvátních prostředků jeho realizace s ohledem na jeho dimenzi výtvarnou a současně na vývojové předpoklady konkrétních dětí a aktuální situaci. [12]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 PEDAGOGICKÝ VÝZKUM

Propojení mediální a výtvarné výchovy není v českém školství úplnou novinkou. Úkoly a témata probírané ve výuce se často médií dotýkají. Učitel výtvarné výchovy hledá pro své žáky aktuální motivy a techniky. Často tak bylo téma médií zapojeno zcela intuitivně. V posledním desetiletí bylo tato výuková oblast zahrnuta i do kurikula a pedagogové volili tato zadání cíleně. Otázkou je v jaké míře. V cestě stojí řada překážek od nedostatečného vybavení, přes nedostatečné kompetence učitelů a nedostatek hodinové dotace konče. Při mé pedagogické praxi byl největším nepřítelem čas. Tolik by toho chtěl člověk s žáky uskutečnit, ale časové možnosti jsou velmi omezené. Některé ročníky měly jen jednu hodinu výtvarné výchovy týdně. V programu školy bylo také velké množství akcí (návštěva divadla, přednáška, celoškolský projekt atd.) Zapojení průřezových témat do hodin je potom velmi obtížné, prioritním se stává splnění učebních osnov samotného předmětu. Podobné zkušenosti mají i jiní pedagogové, ať už učitelé výtvarné výchovy nebo i jiných předmětů, se kterými jsem toto konzultovala. [10]

Tento výzkum se však nezaměřuje na pedagogy, ale na jejich studenty. Jak zkušenosti ukazují, zapojení průřezových témat je pro učitele náročné a i při nejlepší vůli se to někdy nedaří. Je pak těžké přiznat skutečný stav. Navíc pro tvorbu projektu, který by studenty zaujal a nejlépe odpovídal jejich potřebám je dobré získat informace právě od nich.

I když se o mediální výchově poslední dobou hodně mluví, není zcela zřejmé v jaké kvalitě a rozsahu je vyučována. Podobný problém mají však i jiné země, kde má tento předmět daleko delší tradici. V jednom průzkumu opověděl pedagog ze Skotska, že je všude a vlastně nikde...

5.1 Cíl výzkumu

Jako průřezové téma by měla být mediální výchova zahrnována i do výtvarné výchovy. V jaké míře je toto uskutečňováno a jak tento předmět vnímají studenti středních škol naznačí tento výzkum.

Cílem výzkumu je zjištění současného stavu a kvality zapojení průřezového tématu mediální výchova do výchovy estetické a výtvarné z pohledu studenta. Dále jde o zjištění jejich zájmu o tuto problematiku a konkrétní oblasti.

5.2 Výzkumný problém

K výuce mediální výchovy probíhá mezi pedagogy řada diskuzí. Jedna z nich se zamýšlí nad důvodem, proč je vyučována tak málo. Všeobecně se myslí, že hlavními důvody je nedostatečné technické vybavení a kompetence učitelů. V povědomí je dále úvaha, zda je vůbec nutné média vyučovat, když žáci velmi pružně reagují na nové technické zařízení, se kterými se učí pracovat sami ve volném čase.

Pro uskutečnění výzkumu byly stanoveny tyto hypotézy:

H1: Nedostatkem při výuce mediální výchovy je více technické vybavení školy než neodbornost učitele.

H2: Existuje statisticky významný rozdíl mezi studenty, kteří určité technické zařízení umí ovládat a počtem studentů, kteří by si jej přáli umět ovládat.

5.3 Druh a metoda výzkumu

Ke splnění daných cílů jsem zvolila kvantitativní výzkum metodou dotazníkového šetření. Celkový počet dotazníků byl 200. Respondenty byli zvoleni studenti středních škol ve věku 15-19 let, kteří měli na střední škole min. 1 rok výtvarné výchovy, výběr byl reprezentativní, dle věku, ročníku a školy, tak aby jednotlivé kategorie byly ve vzájemném poměru.

Nástrojem výzkumu je tištěný dotazník, v úvodu byly sděleny informace k vyplnění. Zvolená odpověď je označena křížkem na místě odrážky, pokud žák chce odpověď zrušit, je odrážka zcela vyplněna. Znova lze na stejnou položku odpovědět křížkem vedle. U některých otázek lze zvolit více odpovědí, pokud žák nesouhlasí s žádnou z možností, nechá otázku nezodpovězenou. Otázky na sebe často navazují, proto jsem žákům uvedla, aby vycházeli z informací, které již označili. Tím stanovují, co si pod daným pojmem představují a k tomuto jsou pak vztaženy jejich další odpovědi. Další individuální dotazy studentů byly zodpovězeny během vyplňování.

Otázky byly převážně uzavřeného typu, v devíti případech se jedná o otázky polouzavřené. Doplnění vlastní odpovědi však využilo jen velmi málo žáků. Otázky jsou různého typu- formát výčtu položek; Likertova škála; baterie otázek.

Délka vypracování dotazníku: 30 minut

Termín sběru dat: 20.– 28. 6. 2012

Výzkum proběhl na těchto školách:

Gymnázium Zlín, nám. TGM

Střední pedagogická škola Přerov

Gymnázium Lipník nad Bečvou

Střední průmyslová škola polytechnická Zlín

5.4 Zpracování dat dotazníku

Získaná data jsem zpracovala v programu MS Excell do kontingenční tabulky. Díky této metodě jsem mohla sledovat vztahy různých znaků zároveň. Tabulka byla vyplňována přepisem všech odpovědí do příslušných buněk. Vybraná odpověď byla zaznamenána číslem jedna. Funkcí suma pak bylo možné rychle spočítat četnosti jednotlivých otázek. Srovnání různých otázek a odpovědí proběhlo ve zvláštních tabulkách, kdy byly zkopírovány příslušné sloupce a řádky a opět porovnány četnosti a závislosti jednotlivých výsledků.

5.5 Příprava dotazníku

Při vytváření dotazníku jsem si určila okruhy otázek, které by zmapovaly celou problematiku, které se výzkum týká. Ke každému okruhu jsem potom vytvořila několik otázek. Při jejich přípravě jsem vycházela z knihy *Metody pedagogického výzkumu* (Chráska 2010).

Dotazník obsahuje tyto okruhy otázek:

A/ Osobní údaje respondenta - otázky 1-4

Tyto otázky směřují ke zjištění ročníku, druhu školy, věku a pohlaví respondentů.

B/ Zjištění povědomí o dané problematice a sjednocení pojmů - otázky 5-7

Cílem těchto otázek je přimět respondenta k zamyšlení nad tím, zda se s mediální výchovou setkal a co si vlastně pod tímto pojmem představuje. Z tohoto potom vychází při odpovídání na následující otázky.

C/ Zjištění v kterých předmětech student s mediální výchovou setkal - otázky 8-10

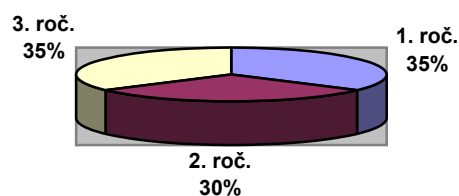
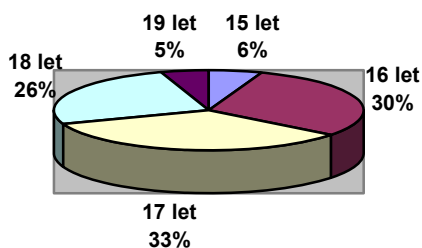
D/ Zjištění technického vybavení - otázky 11-15

Otázky slouží ke zjištění materiálního vybavení školy a studenta.

E/ Zjištění schopností ovládat tech. vybavení - otázky 16-20**F/ Umělecký potenciál médií - otázky 21-25****G/ Zjištění zájmu o média - otázky 26-30****5.6 Vyhodnocení dotazníku a interpretace dat**

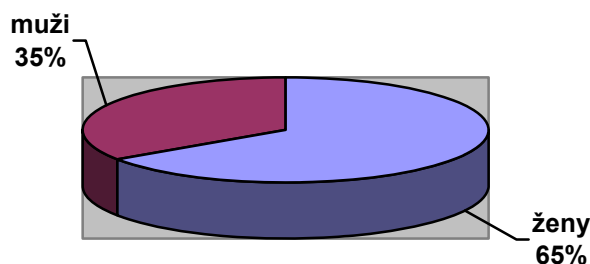
Výzkumu se zúčastnilo 129 žen a 81 mužů. Tento rozdíl je způsoben tím, že na těchto typech škol studuje více žen než mužů a nebylo tedy možné zajistit stejný poměr pohlaví. Respondenty pro šetření jsem vybírala tak, aby byli rovnoměrně vyváženy počty studentů všech ročníků, studenti čtvrtého ročníku se průzkumu nezúčastnili, protože školní rok jim již skončil. Věkové rozvrstvení je nerovnoměrné- studentů ve věku 15 let bylo 11, ve věku 16 let bylo 60, ve věku 17 let bylo 68, ve věku 18 let 51 a ve věku 19 let bylo 10.

Počty studentů jednotlivých škol, které se výzkumu zúčastnily jsou stejné. Pokud není uvedeno jinak výsledky jednotlivých škol se výrazně neliší.

Obr. č.8.: Procentuální zastoupení studentů zúčastněných průzkumu dle ročníku

Obr. č. 9: Procentuální zastoupení respondentů dle věku

Obr. č. 10.: Procentuální zastoupení dle pohlaví

V otázce č.5 "Co patří mezi média" vybralo 65% studentů, všechny čtyři možnosti, což byla správná odpověď. Tato otázka byla záměrně položena hned na začátku s cílem ukázat, která média jsou pro studenty nejznámější, protože z dalších otázek lze správnou odpověď odvodit. Původně mým záměrem bylo ověřit si, že studenti tento pojem vnímají správně a na základě toho posuzovat další otázky. Na těchto odpovědích se však ukazuje, že u mnohých jsou znalosti v této oblasti neúplné. Tři z médií vybralo 19%, dvě média vybralo 9%. V průměru nejlepší výsledky měla SŠ pedagogická. Jako médium byla většinou volena televize, nejméně byl označen tisk. Přesné počty studentů, kteří zvolili které médium ukazuje tabulka č.1. Doplnění výčtu médií se v dotazníku objevilo pětkrát, uvedeny byly billboardy, reklama, reklamní spoty.

Název média	Televize	Tisk	Rozhlas a rádio	Internet
Počet studentů	182	153	167	168

Tab. č.1: Četnosti odpovědí u otázky č.5

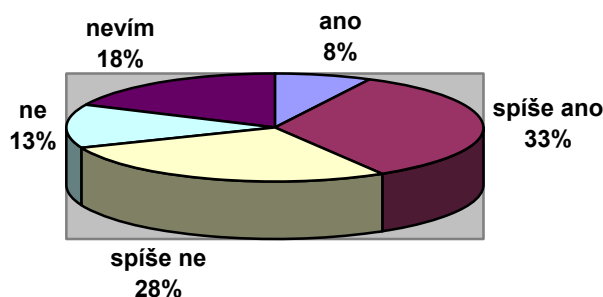
Na otázku č. 6 " Setkali jste se již s pojmem mediální výchova?" odpovědělo kladně 19% a záporně 59% dotázaných. Zbylých 22% neví, zda se s pojmem mediální výchova setkalo. Mezi studenty gymnázia kladně odpovědělo 15% mezi studenty COP odpovědělo kladně 14%, nejvíce studentů se s mediální výchovou setkalo na SŠ pedagogické (40%). Při porovnání s otázkou č.5 zjistíme, že 65% dotázaných, kteří odpověděli, že se již s MV setkali, označili všechna čtyři média. Což ukazuje, do jaké míry povědomí o mediální výchově studentům pomohlo ke správnému zodpovězení otázky.

V otázce č. 7 se dovídáme nejvíce, co si studenti pod pojmem MV představují. Správně byly všechny možnosti (celkem 23) kromě "nauky o gramatice", která byla zvolena u 8% dotazníků. Doplnit výčet do kolonky další se nerozhodl nikdo. Přestože byla podána před vyplňováním dotazníku informace, že je možné zatrhnout více možností, v průměru studenti volili jen 8 možností. Nejčastěji byla zvolena tvorba školních médií, nejméně role médií v dějinách. Podle výsledků lze vyčíst, co si studenti v samostatném předmětu MV představují. Překvapivě nízké počty mají pojmy spojené s informačními technologiemi (práce se zvukem, fotografií, videem...). Předpokládám, že je to tím, že tyto činnosti přiřazují spíše do informatiky či pc grafiky, odkazují k tomu výsledky v ot. č.9. Zde se ale ukazuje, že si studenti neuvědomili, souvislost s tvorbou školních médií, kterou označili nejčastěji. Kolikrát byla která možnost zvolena ukazuje následující tabulka č.2:

dovednost vyjadřovat se v médiích	103
dovednost odhalit účel a cíl různých mediálních produkcí	95
tvorba videa	80
zpracování videa na pc	50
publikace videa	60
tvorba fotografií	63
tvorba animací	56
úprava fotografií na pc	54
nahrávání zvuku	36
rozvoj kritického myšlení	36
rozběr mediálních sdělení	107
nauka o vývoji médií	88
tvorba školních médií (novin, rádia, rozhlasu...)	117
právní stránka médií	43
etika v médiích	71
příprava reklamní kampaně	49
nauka o gramatice	15
role médií v dějinách	29
úprava a střih zvuku	44
orientace na internetu	58
dovednost přispívat a tvořit vlastní blogy	53
vytváření webových stránek	82
znalost principů vzniku reklamy	82
znalost principů vzniku mediálních sdělení	70

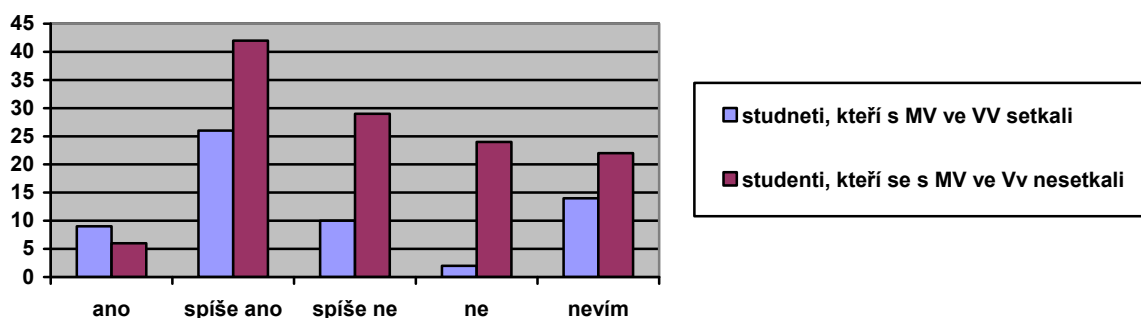
Tab. č.2: Přehled výsledků otázky č.7 - četnost zvolených odpovědí

Další z informací, které studenti k výzkumu dostali, byla návaznost otázek. I když se s pojmem mediální výchova nesetkali, mají popsat, co by mohlo být její náplní a z tohoto vycházet v otázkách dalších. Přímá návaznost se potom ukazuje u otázky č. 8, kde se ptám, zda by měla být MV součástí výchovy estetické a výtvarné. Mnozí studenti se zde ptali, co je to estetická výt. výchova. Sdělila jsem jim zjednodušeně, že na některých školách se takto označuje výchova výtvarná a v obsahu není výrazný rozdíl. Výsledek odpovědí ukazuje následující graf (obr. č.11), sečteme-li kladné a záporné odpovědi získáme téměř rovnocenný výsledek.

Obr č.11: Názor studentů, zda by MV měla být součástí estetické výtvarné výchovy

Jednoznačné ano, dala ovšem pouze jedna šestina studentů, která uvedla, že se s MV ve výtvarné výchově již setkala. Tito studenti však v otázkách č. 5 a 7 dosáhli nadprůměrných výsledků. Jednoznačné ne zvolili studenti, kteří se většinou s MV v VV nesetkali. Následující graf ukazuje porovnání obou skupin (obr. č.12).

Obr č.12: Porovnání názorů na zapojení mediální výchovy do estetické výtvarné výchovy

Do jaké míry je mediální výchova jako předmět z pohledu studentů začleňována do výuky ukazuje tabulka č.2 . Je však třeba vzít v úvahu odpovědi v otázce 7 a 5, kdy každý žák vnímá mediální výchovu jinak. Navíc ne všichni žáci měli počítačovou grafiku a hu-

dební výchovu. Jako další předmět, kde se s MV setkali byla uváděna ekonomie a humanitní studia. Z výsledků lze tedy spíše odvodit, ve kterém předmětu si uvědomují výuku médií. Při porovnání s odpověďmi v ot. č.7 nelze najít téměř žádnou souvislost, že by je zkušenost z vyučovaných předmětů inspirovala k daným odpovědím.

český jazyk	51
společenské vědy	68
dějepis	22
fyzika	12
zeměpis	20
chemie	17

hudební výchova	20
výtvarná a estetická výchova	60
informatika	129
počítačová grafika	41

Tab. č.2: Četnost odpovědí, ve kterém předmětu se studenti s MV setkali

V otázce č. 10 jsem se studentů ptala, zda by si přáli mít MV jako samostatný předmět. Jednoznačné ano uvedlo 11%, spíše ano 25%, spíše ne 38%, ne 9%, jednoznačný názor nemá 17% studentů, kteří odpověděli, že je jim to jedno.

Otázka č. 11 se již konkrétně ptá, jaké technické vybavení ve VV studenti používají. Bylo možné zvolit to zařízení, které použili více než jednou, počítalo se např. i pokud studenti dostali nakopírované nebo vytištěné materiály apod. Jak ukazuje tabulka, nejvíce je využíván pc s internetem, nejméně klasický fotoaparát, což je způsobeno popularitou fotoaparátu digitálního.

počítač s internetem	105
tiskárna	85
digitální fotoaparát	73
dataprojektor	71
kopírka	68
počítač s grafickými programy	54

počítač s programem na tvorbu animací	44
počítač s programem na úpravu videa	39
videokamera	15
klasický fotoaparát	7

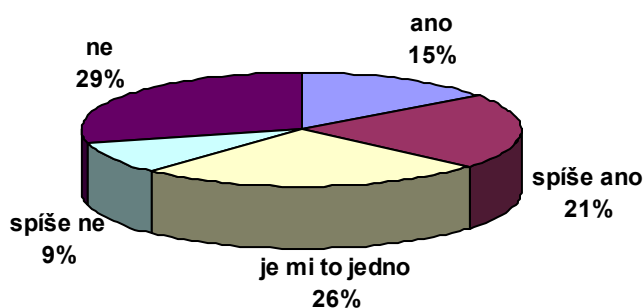
Tab. č.3: Četnost používaných pomůcek ve VV

Vybavení školy pro výuku MV (otázka č.12) považuje za plně dostačující 11% respondentů; 48% za spíše dostačující; 15,5% spíše za nedostačující; 12% za nedostatečné a 15% odpovědělo, že neví. Závislost odpovědí na otázce č. 11 se nijak výrazně neprojevila.

Své vlastní technické vybavení používají žáci velmi málo, zřejmě s důvodu dostatečného vybavení školy. Z 9 možností vybrali v průměru možnosti dvě, nejčastěji pc s in-

ternetem a digitální fotoaparát. Nejméně je používán klasický fotoaparát a pc s programem na úpravu videa a animace. (otázka č. 13)

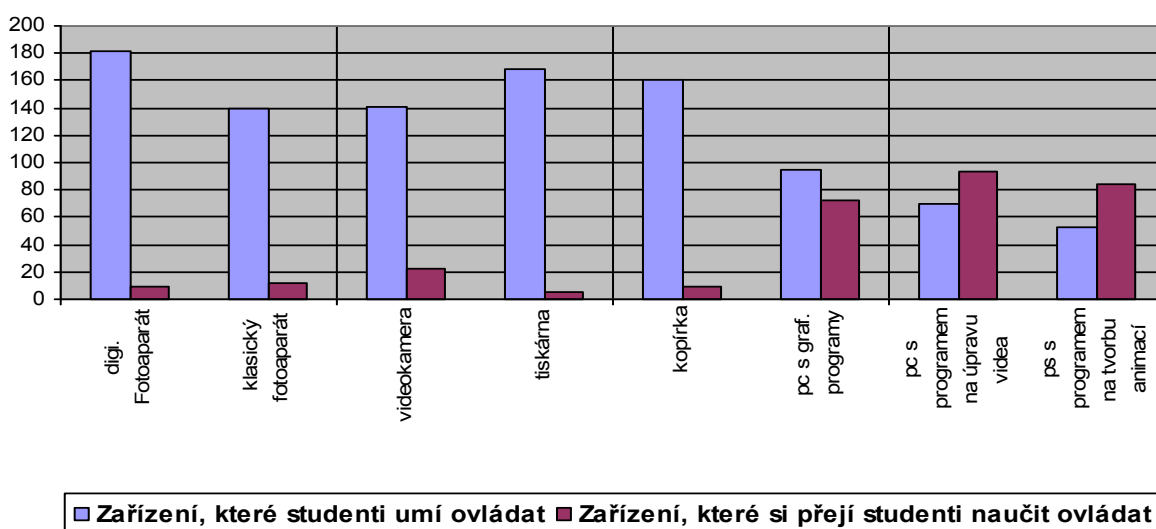
Ochotu využívat své vybavení ukazuje následující graf (obr č. 13). Nedostatečné technické vybavení školy je uváděno jako jedna z nejčastějších překážek pro MV. V otázce č. 12 studenti uvedli, že zařízení považují většinou za dostatečné, proto jsou zřejmě výsledky tolik vyrovnané. Zařízení jsou již celkem finančně dostupné, tudíž je jedno, zda je zapůjčeno ze školy nebo je vlastní. Negativní odpověď je nejspíš způsobena náročnější domácí přípravou na hodinu.

Obr. č.13: Odpověď studentů, zda raději využívají své vybavení ve VV

V otázce č. 15 "Baví mě, když v hodinách estetické a výtvarné výchovy používáme různá média" odpovědělo 39% ano, 21% spíše ano, spíše ne odpovědělo 10%, ne 7%, 23% je to jedno. Zde je jednoznačně vidět zájem o tuto alternativu. Současné moderní technologie jsou žádanou součástí výuky.

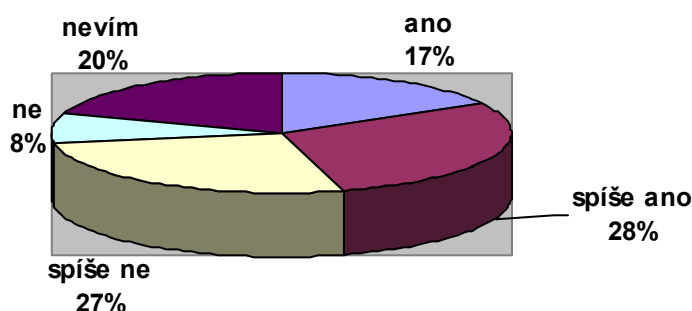
Šestnáctá a sedmnáctá otázka ukazují, které technické vybavení žáci umějí ovládat, a které by se ještě chtěli doučit. Ve většině případů je snaha doučit se právě ty nástroje, které respondent neumí, což je velmi pozitivní zjištění. Projevený zájem učit se je dalším pádným důvodem k rozšíření MV. Pro hodinu výtvarné výchovy to znamená, že tyto techniky lze použít např. pro úkoly, které vyžadují větší tvořivost. Následující graf nabízí přehledné srovnání (obr. č.14). Dalšímu rozboru otázek se věnuje testování hypotézy H2.

Obr. č 14: Srovnání četností studentů, kteří dané zařízení ovládat umí s těmi,

kterí by se přáli je naučit

Další z často uváděných důvodů, proč není na školách MV tolik rozšířena jsou nedostatečné kompetence učitelů. Jak ukazují výsledky mého průzkumu, dle studentů tomu tak není. Na otázku č. 20 "Naši učitelé mi vždy dokázali poradit a pomoci s ovládním mediálních zařízení (fotoaparát, videokamera, úprava fotografií nebo videa apod.) odpovědělo 23% ano, 32% spíše ano, 11% spíše ne, 7% ne a zbylých 28% se na učitele v této záležitosti ještě neobrátilo. Toto velké procento je nejspíš způsobeno tím, že studenti sami dobře dokáží mediální zařízení používat, jak ukazuje graf na obr č.15.

Obr. č.15: Shrnutí odpovědi na otázku: Myslím si, že náš učitel VV má dostatečné znalosti pro výuku MV

Následující otázky směřují k zjištění jak média ovlivňují uměleckou tvorbu studenta. U těchto otázek jsem studenty vedla k zamyšlení co, jak a kdy fotografují nebo natáčejí.

Dle mého názoru jsou pro většinu z nich tyto úvahy nové, fotoaparát nebo kameru používají spíše impulzivně a neuvědomují si, za jakým účelem po nich sáhnou. Odpovědět bylo zřejmě trochu obtížné, vedla jsem je tak, aby si vzpomněli na různé snímky, které udělali a zamysleli se, jestli neodpovídají některé z kategorií. Popř. opačně aby si přečetli účel a hledali k němu snímky, které již vytvořili. Odpovědi ukazují následující tabulky č. 4 a 5.

zachycení jedinečné události	187
zachycení obyčejného okamžiku neobyčejně	95
zachycení zážitků	162
zachycení mých pocitů	78
vytváření snímků, které by prezentovali mou osobnost (originálních fotografií na Facebook apod.)	191
dokumentování cesty, činnosti apod.	126
nikdy jsem nefotografoval/a	2

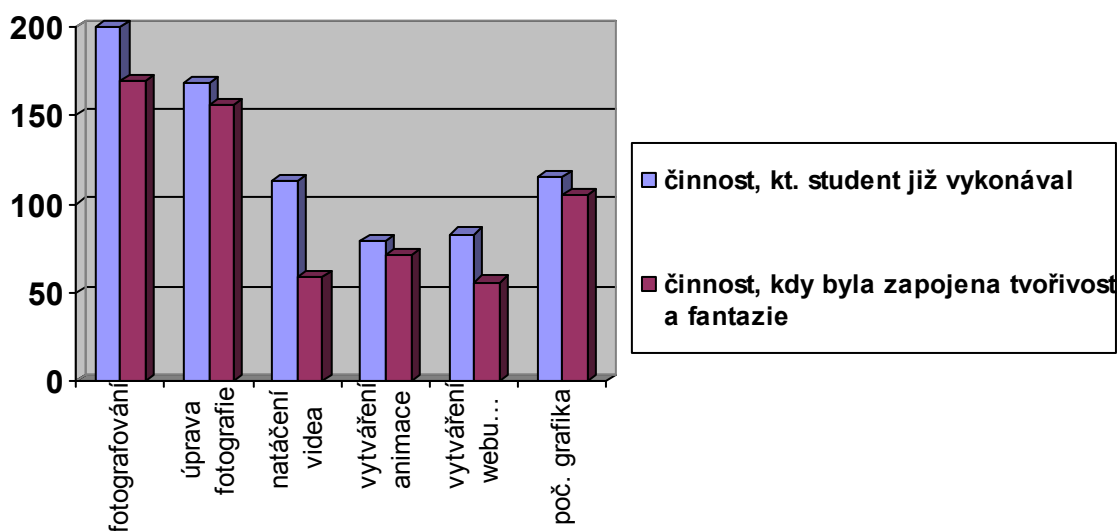
Tab. č.4: Četnost odpovědí na otázku č. 21 "Fotografování využívám k:"

zachycení jedinečné události	85
zachycení obyčejného okamžiku neobyčejně	27
zachycení zážitků	75
zachycení mých pocitů	13
vytváření snímků, které by prezentovali mou osobnost (originálních videa na MySpace apod.)	38
dokumentování cesty, činnosti apod.	80
nikdy jsem video netvořil/a	91

Tab. č. 5: Četnost odpovědí na otázku č. 22 "Tvorbu videa využívám k:"

Další otázka si klade za úkol vystopovat, kdy je využívána tvořivost a fantazie (ot. č.23). Toto zjištění má cenný význam pro hodinu VV výchovy, kdy přímo zjistíme která činnost je žáky z hlediska tvořivosti nejběžnější, a kterou by bylo třeba ještě rozvinout. Hledat důvody, příčiny a podrobnosti by bylo pro přípravu hodiny VV velmi přínosné, v tomto výzkumu k tomu však není prostor. Bylo by pro něj třeba žákům připravit několik cílených hodin a zjistit, jaké na ně měli účinek. Předcházející otázky naznačují postoje a zkušenosti respondentů tohoto výzkumu. Úkolem bylo podtrhnout činnost, která již byla

vykonávána a křížkem označit tu, která odpovídala tvořivosti a zapojení fantazie. Přehled výsledků viz obr. č. 16. Zde vidíme, že studenti považují většinou svou tvorbu za kreativní, anebo se o to snaží, což je silným argumentem k zapojení médií do VV.

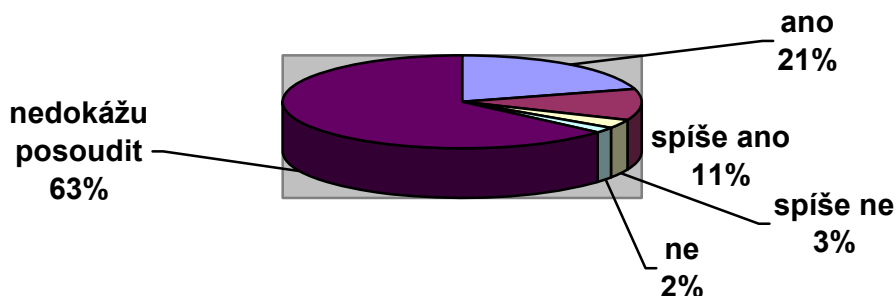
Obr. č. 16: Četnost odpovědí na ot. č. 23- kdy využívám tvořivost a fantazii

Četnost odpovědí na otázku č. 24" Označte prosím činnost a důvod, při jejíž tvorbě jste měli určitý nápad, záměr či představu, ale nedokázali jste ji uskutečnit (z důvodu nedostatečného vybavení, znalostí apod.) je uvedena v tabulce č. 6. Zde může být odpověď na mnohé otazníky ohledně tvorby studenta. Nejčastějšími překážkami je vybavení a znalosti. Je však třeba vzít v úvahu výsledky ot. č. 16, kde jsou popsány schopnosti jednotlivou techniku používat. Jestliže neznám jak dané zařízení funguje, nemohu vědět, že dané možnosti má či nemá. Vysoká čísla naopak mohou ukazovat, že tvorba či záměr byly tak kreativní, že přesáhly technické možnosti anebo, běžné základní znalosti jak techniku ovládat. Vyšší číslo ukazuje, že se v této oblasti objevily nové nápady a je třeba hledat cestu, jak je uskutečnit.

Výsledky otázky č. 25: " Myslím si, že mé mediální výtvořky (fotografie, video...) mají nebo mohou mít stejnou uměleckou hodnotu, jako moje malby, kresby..." jsou vidět na obr. č. 17. Tato otázka byla pokusem, zda studenti dokáží svá díla sami hodnotit. Odpovědět na ni rozhodně není lehké, cílem bylo spíše zjistit, do jaké míry jsou ochotni kritického hodnocení. Většina odpověděla, že nejsou schopni sami posoudit. Velmi nízkých hodnot však dosáhly záporné odpovědi.

název činnosti	nedostatečné vybavení	nedostatečné znalosti	zařízení nemělo tyto možnosti
fotografování	81	120	35
úprava fotografie	135	156	23
natáčení videa	182	95	37
úprava videa	153	169	31
vytváření animace	102	110	43
vytváření webové stránky, blogu, profilu na sociální síti apod.	56	163	120
vytváření počítačové grafiky (tvorba plakátů, apod.)	89	81	49

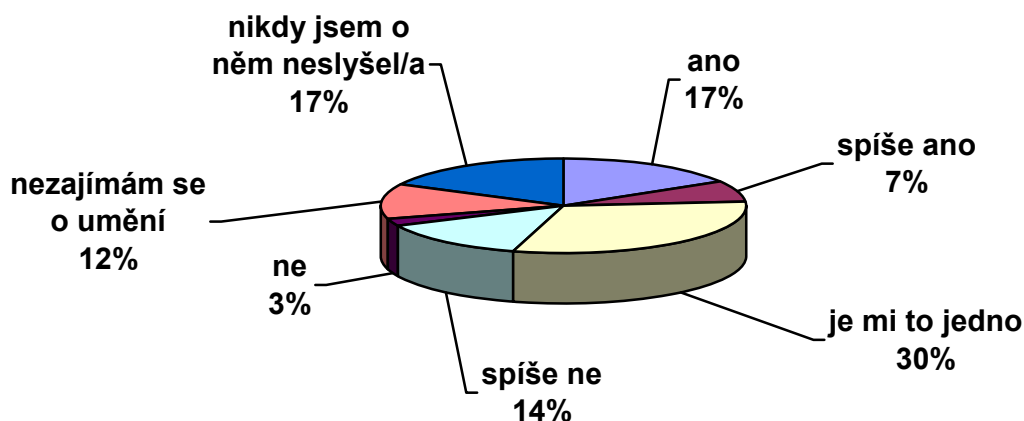
Tab. č.6: Přehled četností odpovědí na otázku č.24

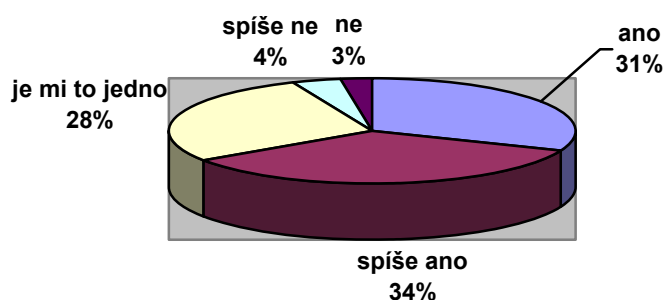
Obr. č. 17: Odpověď studentů na otázku č. 25

Následující dvě otázky se týkají zájmu o média. Náročná byla také otázka č.25 ohledně zájmu o umění nových médií. Pojem nová digitální média je trochu zavádějící a není úplně přesně definován. Předcházející otázky však tuto oblast trochu naznačili. Většinou však studenti odpověděli neurčitě. Myslím si, že kdyby o tématu byly více informováni, odpovědi by o jejich postoji pověděli více. Kladně odpověděli ve velké míře ti, kteří se s MV ve výtvarné výchově již setkali.

K porovnání je další graf (obr.č. 19) kde je přehled zájmu o to, jak média fungují.

Obr. č. 18: Odpověď studentů na otázku č. 26

Obr. č. 19: Odpověď na otázku "Zajímá Vás jak média fungují?"

Výsledky odpovědí na otázky 28-30 ukazuje následující tabulka č. 7. První bod se týká výskytu médií na škole. Odpovědi žáků v rámci jedné školy se velmi často různí, což trochu snižuje validitu průzkumu, je to však více u žáků nižších ročníků. Zvláštní je, že školní webové stránky mají všechny školy, o čemž studenti jistě vědí, přesto je zde několik žáků, kteří tuto možnost neoznčili. Tuto chybu bych přikládala nepozornosti, otázka se vyskytuje před koncem dotazníku, a je proto možné, že respondent ve spěchu označit možnost zapomněl. Zajímavé je srovnání počtů studentů, kteří se do tvorby školních médií zapojují s těmi, kteří by se chtěli také angažovat. Velké procento z nich je v prvním nebo druhém ročníku, proto možná ještě neměli tu možnost a s chodem školy se pomalu seznamují. Do tvorby školních médií se nezapojuje 156 studentů.

otázka	šk. časopis nebo noviny	školní webo- vé str.	šk. radio ne- bo rozhlas	šk. televize nebo video-
Na naší škole fungují tato média:	134	190	114	108
Já osobně se zapojuji do tvorby:	19	12	0	13
Chtěl bych se zapojit do tvorby:	13	8	25	16

Tab č.7: Výsledky otázek 28-30

5.7 Testování hypotézy č. 1

H1: Nedostatkem při výuce mediální výchovy je více technické vybavení školy než neodbornost učitele.

H0: Nedostatkem při výuce mediální výchovy je stejně tak technické vybavení školy jak neodbornost učitele.

K ověření této hypotézy byly studentům zadány otázky č. 12 a 19. Nabídnuty byly odpovědi Likertovy škály. K porovnání výsledků využiji grafické znázornění a výpočet střední hodnoty. Proto jsem jednotlivým odpovědím přiřadila číselné hodnoty:

plně dostačující+1	ano +1
spíše dostačující+0,5	spíše ano..... +0,5
spíše nedostačují-0,5	ne -0,5
nedostatečné -1	spíše ne -1
nevím 0	nevím 0

	hodnota +1	hodnota +0,5	hodnota -0,5	hodnota -1	hodnota 0
vybavení školy je:	21	95	31	23	30
kompetence učitele jsou:	34	58	53	15	40

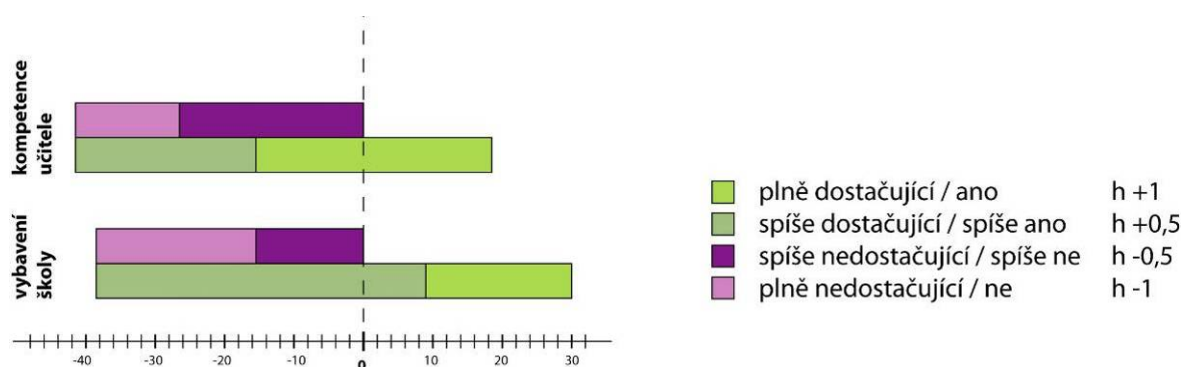
Tab. č. 8: Přehled četností hodnot k porovnání kompetencí učitele a vybavení školy

Jednotlivé hodnoty pro danou otázku byly sečteny dle tohoto výpočtu:

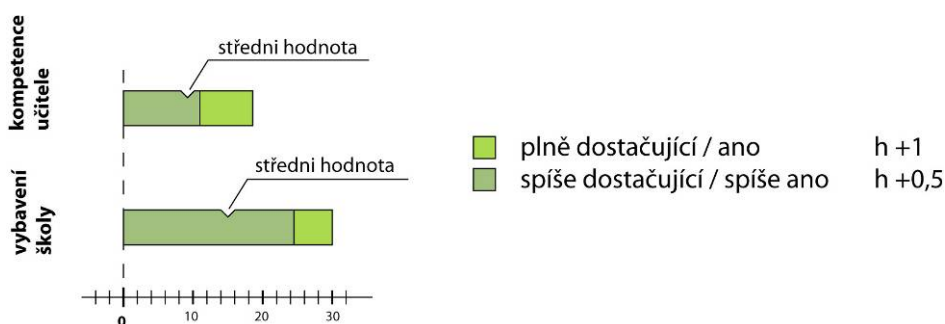
vybavení školy: $y_1 = (21 \times 1) + (95 \times 0,5) + (-31 \times 0,5) + (-23 \times 1) + (30 \times 0)$

kompetence učitele: $y_2 = (34 \times 1) + (58 \times 0,5) + (-53 \times 0,5) + (-15 \times 1) + (40 \times 0)$

Výsledkem je pro vybavení školy hodnota $y_1 = +30$ a pro kompetence učitele $y_2 = +18$. Grafické vyjádření ukazuje následující obr. č. 20. Obě výsledné hodnoty jsou kladné, což znamená, že studenti považují kompetence učitele za dostačující, a stejně tak vybavení školy. Kladný výsledek v obou případech je graficky znázorněn na obr. č.21, vznikly tak, že byly překryty hodnoty -1 a +1; hodnoty -0,5 a +0,5. Výsledkem jsou vždy kladné hodnoty a střední hodnota je jejich aritmetickým průměrem. V obou případech spadají do oblasti +0,5; tedy spíše dostačující vybavení a znalosti učitele jsou spíše dostačující, jak je ale vidět u znalostí učitele se střední hodnota velmi blíží odpovědi "ano".

Obr. č.20: Grafické znázornění srovnání výsledků

Obr. č.21: Porovnání kladných výsledků se znázorněním střední hodnoty

K vyvrácení či potvrzení nulové hypotézy lze také zjistit statisticky významný rozdíl mezi výsledky jednotlivých otázek pomocí testové shody chí-kvadrát. Brala jsem v úvahu výsledky kompetence učitele 30 a vybavení školy 18. Součtem hodnot 1,5 a 1,5 získáme hodnotu $\chi^2 = 3$, která je testových kritériem chí-kvadrát. Tato hodnota je ukazatelem rozdílu mezi pozorovanou a očekávanou četností. Srovnáním s kritickou hodnotou dle statistických tabulek při hladině významnosti 0,05 a stupni volnosti 2 je $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991$. Vy-

počítaná hodnota $\chi^2=3$ je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(2)=5,991$. Z tohoto důvodu je nulová hypotéza přijata, rozdíly nejsou statisticky významné.

Otázka	Vypočítaná hodnota P	Očekávaná hodnota O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
kompetence učitele	30	24	6	36	1,5
vybavení školy	18	24	-6	36	1,5
testové kritérium chí-kvadrát					3,0

Tab. č.9: Výpočet statisticky významného rozdílu H1

5.8 Testování hypotézy č. 2

H2: Existuje statisticky významný rozdíl mezi studenty, kteří určité technické zařízení umí ovládat a počtem studentů, kteří by si jej přáli umět ovládat.

H0: Počet studentů, kteří určité technické zařízení umí ovládat je stejný jako počet studentů, kteří by si jej přáli umět ovládat.

K testování této hypotézy je třeba srovnat odpovědi na otázky č. 16 a 17. Grafické znázornění představuje graf na obr. č. 14. Pro výpočet je využit test dobré schody chí-kvadrát, do tabulky byly doplněny vypočítané hodnoty- četnost odpovědí a očekávaná hodnota (průměr četností u jednotlivého zařízení v obou otázkách např. digitální fotoaparát $(9+182)/2= 95,5$; což je očekávanou hodnotou pro nulovou hypotézu H0). Pro otázku č. 16 je počítána hodnota χ^2 , pro otázku č.17 hodnota χ^2 . Výsledné testové kritéria chí-kvadrát χ^2 pro jednotlivé typy jsou vypočítány dle vzorce $\chi^2 = \chi^2_1 + \chi^2_2$. Výsledky viz tabulka č. 24. Zde je také uvedeno, jestli je pro daný typ nulová hypotéza potvrzena, či nikoli. Tento závěr byl získán srovnáním s kritickou hodnotou dle statistických tabulek při hladině významnosti 0,05 a stupni volnosti 2 je $\chi^2_{0,05}(2)=5,991$. Jestliže je hodnota χ^2 je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(2)=5,991$; nulová hypotéza je potvrzena a tudíž hypotéza H2 vyvrácena.

Výsledkem je, že existuje statisticky významný rozdíl mezi počtem studentů, kteří umějí ovládat: digitální fotoaparát, klasický fotoaparát, videokameru, tiskárnu, kopírku a počítač s programem na tvorbu animací.

Chci se naučit ovládat - typ	Vypočítaná hodnota P	Očekávaná hodnota O	P-O	(P-O) ²	x1 (P-O) ² /O
digitální fotoaparát	9	95,5	-86,5	7482,25	78,348
klasický fotoaparát	12	75,5	-63,5	4032,25	53,407
videokamera	22	81,5	-59,5	3540,25	43,439
tiskárna	5	86,5	-81,5	6642,25	76,789
kopírka	9	84,5	-75,5	5700,25	67,459
počítač s grafickými programy	73	84	-11	121	1,440
počítač s programem na úpravu videa	94	82	12	144	1,756
počítač s programem na tvorbu animací	84	68,5	15,5	240,25	3,507

Tab. č.10: Dílčí výpočet testového kritéria chí-kvadrát X1

Umím ovládat - typ	Vypočítaná hodnota P	Očekávaná hodnota O	P-O	(P-O) ²	x2 (P-O) ² /O
digitální fotoaparát	182	95,5	86,5	7482,25	78,348
klasický fotoaparát	139	75,5	63,5	4032,25	53,407
videokamera	141	81,5	59,5	3540,25	43,439
tiskárna	168	86,5	81,5	6642,25	76,789
kopírka	160	84,5	75,5	5700,25	67,459
počítač s grafickými programy	95	84	11	121	1,440
počítač s programem na úpravu videa	70	82	-12	144	1,756
počítač s programem na tvorbu animací	53	68,5	-15,5	240,25	3,507

Tab. č.11: Dílčí výpočet testového kritéria chí-kvadrát X2

Chci se naučit ovládat - typ	x ² = x1+x2	potvrzení hypotézy H2
digitální fotoaparát	156,696	ano
klasický fotoaparát	106,815	ano
videokamera	86,877	ano
tiskárna	153,578	ano
kopírka	134,917	ano
počítač s grafickými programy	2,881	ne
počítač s programem na úpravu videa	3,512	ne
počítač s programem na tvorbu animací	7,015	ano

Tab. č.12: Výpočet testového kritéria chí-kvadrát x²

5.9 Závěr výzkumu

Uvedené poznatky ukazují jaký obsah by hodiny výtvarné výchovy se zapojením výchovy mediální měly mít. Studenti zde uvedli své vědomosti ohledně médií, schopnosti jednotlivá zařízení ovládat. Byl ověřen rozdíl mezi potřebami a kompetencemi respondentů, který ukazuje, na kterou oblast se zaměřit nejvíce. Závěry šetření je těžké popsat vyčerpávajícím způsobem. Získáváme mnoho informací, které naleznou své opodstatnění ve chvíli, kdy chystáme náplň hodin výtvarné výchovy. Příprava projektu nebo jen jednotlivých úkolů potom může být zaměřena tak, aby odpovídala potřebám současné generace.

Stanovené hypotézy pojímají jen malou část šetření. Ostatní otázky jsou jejich doplněním, slouží ke stanovení pojmů a ověření dalších otázek a dílčích detailů, které se k MV vážou. Jejich statistické vyhodnocení není příliš vhodné. Výtvarná výchova totiž s čísly pracuje velmi málo, a když bez přesných pravidel.

6 PROJEKT –NA TÉMA: IMAGE NAŠÍ ŠKOLY

6.1 Příprava projektu

Přípravná část je při projektové výuce nejdůležitější. Je třeba zvolit cíle, téma a metodu, která bude pro danou skupinu nejvhodnější. Je třeba zvážit věk studentů, jejich předchozí zkušenost, zájmy a schopnosti. Potřebujeme také vědět, jaké jsou jejich kompetence z oblasti informačních technologií. Rozhodující jsou možnosti, jaké nám poskytuje technické vybavení. Častou překážkou činnosti v mediální výchově je absence odpovídající techniky. Ovšem možností, jak MV praktikovat a jaké úkoly zvolit je široká škála. Navíc studenti sami mají často dobré vybavení doma, a tak mohou být některé části úkolů řešeny jako samostatná práce. Dále je třeba promyslet motivaci, inspirační obrázky apod.

6.1.1 Mentální mapa

Po stanovení tématu je třeba vymyslet jednotlivé úkoly, které spolu souvisejí, ale zároveň vedou studenta dál. K zachycení myšlenek může sloužit mentální mapa, která graficky znázorňuje strukturu oblastí, kam se při tvorbě můžeme pustit, a nebo naznačit způsob řešení problému. Do mentální mapy můžeme zaznamenat všechny asociace a přehledně je tak zobrazit. Tento systém pracuje s propojením pravé a levé hemisféry, díky němuž se rozvíjí tvořivost a vynalézavost.

6.2 Popis projektu

Cílem bylo vytvořit inspiraci či návod, jak lze realizovat mediální výchovu současně s výchovou výtvarnou.

Uvažovala jsem nad projektem, do kterého by byly zapojeny všechny ročníky střední školy. Následuje výčet okruhů, ke kterým je několik variant úkolů. Projekt by měl být realizován tak, aby jedna skupina studentů prošla všemi okruhy a splnila právě jeden z jeho úkolů. Některá témata jsou rozepsána formou tematických řad.

6.3 Příklady úkolů k projektu

Na začátku projektu musí být nápad, od kterého se pak odvíjejí jednotlivé úkoly. Je možné je naplánovat předem, anebo si udělat osnovu a dotvářet úkoly dle aktuálních potřeb. Zde je výčet několika úkolů, které by mohly být realizovány v rámci estetické a výtvarné výchovy na střední škole. Věková skupina studentů, pro které jsou určeny je tedy 15-19 let.

6.3.1 Téma logo školy - značka

1. úkol: Znaky a symboly

Cíl: Cvičení stylizace a zjednodušování, abstrahování, seznámení se znaky, symboly a jejich významem

Motivace: Písmo má za úkol sdělovat a předávat informace. Je to komunikační nástroj. Jakými jinými prostředky se lze vyjadřovat? Jak jinak můžeme komunikovat? (kresba, malba, grafika, fotografie...symboly, piktogramy) Co je to piktogram? (ukázky viz příloha P III) Slyšeli jste o symbolismu? (krátké seznámení s uměleckým slohem 19. stol.) Uveďte příklady symbolů (srdce- láska, slza- smutek). Symbolický význam má i barva, pozor ale, u různých národů se může symbolika lišit, proto je třeba promyslet, koho chceme daným symbolem oslovit.

Provedení: Trénování stylizace a abstrahování. Studenti dostanou na výběr z několika témat. Témata představují jednotlivé předměty vyučované na škole. Hledají motiv charakteristický pro daný obor. Např. chemie - zkumavky, benzenové jádro atd.. Daný motiv se snaží postupně stylizovat. Vznikne tak řada kreseb od detailní kresby po stylizovanou značku. Studenti promýšlí k jakému účelu lze značky použít (ikony na web, do časopisu, orientační systém školy...). Poslední fází je vytvoření piktogramu- maximální stylizace.

Technika: Vzniklý piktogram lze zobrazit v různých technikách- kresba tužkou, fixem, kolorovaná kresba, linoryt, suchá jehla..

2. úkol: Navrhni logo školy

Cíl: Seznámení se znakem, značkou, piktogramem- možnosti a výhody jeho použití. Co je to image, public relations. Rozvíjení vyjadřovacích metod a forem. Cvičení stylizace, hledání a využívání symbolů.

Motivace: Pokud chceme prezentovat naši školu a více ji zviditelnit jak to uděláme? Jakými způsoby se lze prezentovat? Když Vám ukážu tento obrázek, víte k čemu patří? (Ukázka loga Apple) Jak je možné, že si jablko začneme s touto značkou spojovat? Jak byste tuto značku charakterizovali? K čemu je dobré logo? Z čeho se logo skládá? Jak si myslíte, že by správné logo mělo vypadat. (Ukázka vzorových log) Řekněte mi jak by měla značka naší školy vypadat. Jaké by měla mít barvy a proč. Znáte sémantiku barev?

Technika: Slepotisk, kresba, linoryt, suchá jehla, pc grafika nebo tisk z koláže. Možnost vytvoření souboru kdy logo je opakováno s použitím různých technik, je vytištěno na různobarevné podklady.

Provedení: Studenti nejprve skicují návrhy, ty se průběžně konzultují a rozpracovávají se další varianty. Vybraný návrh je zpracován danou technikou.

Navazující úkol: Vybereme z vašich návrhů jeden, který rozpracujeme. Každý z vás zkusí popřemýšlet, jak ho posunout dál. Potom každý z vás logo vytvoří libovolnou technikou.

Technika: libovolná - 2d i 3d- modelování do hlíny, tesání do sádrového bloku, modelování z papíroviny atd.

3. úkol: Vytvořte značku naší školy pomocí pixelů

Cíl: Seznámení se současnými trendy v umění. Cvičení stylizace

Motivace: Víte, co to je pixel? Kde jste se s tímto pojmem setkali? Zkoušeli jste si v počítači někdy přiblížit obrázek tak, abyste viděli pixely? Dívali jste se někdy na billboard z blízka? Slyšeli jste někdy pojem pixel art? Víte co je street art? Setkali jste se s ním? Kde, jak?

Všimli jste si někdy takových obrázků? Představení street artu- ukázka realizací světových i z našeho města – pixel-art jako jedna z jeho forem- sestavování obrázků z pixelů (čtverečků). (viz příloha P I a P II) Takovéto značky mohou být označeny jako piktogramy- víte co to je?

Provedení: První návrhy jsou tvořeny čtverečky z papíru, z filcu apod. Studenti hledají nové kombinace a barevné varianty. Zvolený motiv realizují na území školy- samolepicími tapetami jej vytvoří na vyhrazenou zeď. Pomocí průhledných lepících fólií jej nalepí do okna... Umístí polystyrenové kostky na vhodném místě školního pozemku apod.

4. úkol: Vytvořte piktogram sportu

Motivace: Víte, co je to piktogram? Kde mají použití? Ukázka piktogramů.

Cíl: Rozvíjení stylizace

Provedení: Studenti si zvolí sport, který je na škole vyučován a vytvoří jeho piktogram.

Technika: kresba, linoryt, suchá jehla

6.3.2 Písmo, typografie

1. úkol: Název školy formou asambláže

Cíl: Rozvíjení kreativity- psát nemusíme jen tužkou, spojení stránky výtvarné a sdělovací

Motivace: Představte si, že chcete vytvořit nápis naší školy tak, abychom zároveň sdělili jak se jmenujete, a také co je pro ni charakteristické apod.

Technika: asambláž, koláž

2. úkol: Cvičení užití různých druhů fontů

Cíl: Spojování znaku s představou pojmu a jeho obsahu.

Motivace: Tak jak grafologové jsou schopni poznat charakter člověka podle jeho rukopisu, tak i my podle písma můžeme někdy na první pohled odhadnout, co daný text sděluje. Např. u loga – jeho písmo mnohdy přímo vyjadřuje, čím se daná firma či instituce zabývá. Písmo by mělo být voleno tak, aby tvarově ladilo, doplňovalo či přímo vyjadřovalo význam nápisu, tvar loga, grafického prvku... Nové fonty stále vznikají, často se stávají charakteristické pro daný nápis- ukázka hříčky ČESKO-TESCO.

Provedení: Každý z žáků dostane na papírku rukou napsané slovo např.: starožitnosti, hip-hop, rock, lidová hudba, western, svatba, cukrárna, hračkářství, zahrada, či konkrétní názvy- Hollywood, Yahoo...

Na listech papíru jsou vytištěny abecedy v různých fontech, studenti mají za úkol vybrat vhodný font, rozstříhat jej a složit dané slovo. Ostatním pak svou práci předvedou, řeknou, proč daný font zvolili.

Navazující úkol: Žáci tvoří vlastní hříčky např. z fontu pro Hollywood poskládat Barrandov, z písma pro Judas Priest poskládat Eva a Vašek, z písma pro metal poskládat Karel Gott, písmem pro Yahoo napsat Seznam či Centrum, písmem typickým pro horor napsat Ordinance v růžové zahradě...

Obr. č.22: Ukázka hříčky s typografií text

3. úkol: Výběr vhodného fontu

Cíl: Rozvíjení vkusu a citu pro typografii

Motivace: V předchozím úkolu jste si ověřili, jak záleží na volbě fontu. Správné písmo může pro kvalitu sdělení hodně přinést.

Provedení: Žáci dostanou papír s abecedou. Každý má jiný font a ostatním pak řekne, kde by dané písmo použil a proč? Poté vyberou vhodný font pro naši školu.

4. úkol: Typografie

Cíl: Seznámení s typografií, její historií a pojmy jako font, promyšlené používání fontů především při digitálním zpracování. Seznámení s typografickými pravidly.

Motivace: Víte co je: typografie, font? Od kdy se typografie rozvíjí? – Typografie a rozvoj písma se pojí s vynálezem knihtisku. Víte kdy to bylo? Kdo ho vynalezl? (Guttenberg 1450) K typografii a písmu se pojí řada pojmů. Víte, co je kurziva, patkové, bezpatkové, verzálky, minusky, kapitálky, iniciála, iluminace? Vzpomeňte na renesanci, jak první písmeno v textu dekorovali.

S písmem se setkáváme každý den a i ono patří do výtvarného vyjadřování, i ono má svou estetiku. Je mnoho druhů písem s některými se třeba setkáte při psaní na počítači. V textových editorech např. Word si volíte jak bude písmo vypadat - druh písma, řez písma což je: jeho velikost, tučnost, podtržení, barvu, sklon atd. Jaké fonty z počítače znáte?

Provedení: Při tvorbě reklamní brožury žáci zkusí uplatnění těchto zásad a pravidel. Ukázka vytištěných fontů (ty které žáci běžně znají z Wordu) např.: Arial, Times New Roman, Calibri, Impact, Gothic, Comic Sans, Monotype Corsiva

5. úkol: Kaligramy- úvodní text brožury o naší škole

Cíl: Seznámení a procvičení techniky kaligramu. Seznámení s kaligrafií a japonským uměním, hledání kompozice, použití nové techniky psaní štětcem

Motivace: Seznámení s východním pojetím typografie. Co je to kaligrafie? Jak se liší grafická úprava v Japonsku, Číně (píše svisle) viz příloha P IV.

Provedení: Studenti vyzkoušejí psát kaligrafií- dle vzorové abecedy- psaní zastřiženým štětcem. Dostanou jiný formát papíru, než na který jsou zvyklí- musí hledat novou kompozici Vyzkoušejí napsat kaligram naší školy. Zkuste psát štětcem, vyzkoušejte různé druhy štětců.

Technika: malba

6. úkol: Návrh titulní strany brožury o naší škole

Cíl: Hra s písmem, seznámení s konstrukcí písma

Motivace: Zkuste se na písmo podívat z jiné stránky, jako na umělecký objekt. Zkuste písmena použít jako umělecký předmět. Můžete je například nějak rozvířit. Zkuste si představit, jak se písmeno rodí a rozpadá.

Provedení: Studenti vytvoří volnou kompozici z písmen, mohou je doplnit kresbou. Hrají si s písmeny vytvoří kompozici z fragmentů určitého písmene – např. koláž z barevných papírů.

Technika: koláž, kresba, malba, grafické techniky- linoryt, suchá jehla, otisk koláže...

7. úkol: Návrh designu webových stránek

Cíl: Seznámení s tvorbou webových stránek- struktura, pravidla, funkčnost. Zdůraznění estetiky internetových sdělení. Využití poznatků o grafických a typografických pravidlech.

Motivace: Když si prohlížíte určitou webovou stránku, vnímáte její grafickou podobu? Co Vás zaujme, co zapůsobí? Jak podoba odpovídá obsahu?

Provedení: studenti si za pomoci grafického editoru vytvoří návrh hl. stránky školy, popř. dalších podstránek

Technika: pc grafika, skicování, koláž

6.3.3 Koláž a fotomontáž

1. úkol: Vytvoření koláže

Cíl: Seznámení s koláží, manipulace obrazem, hledání skrytých významů

Motivace: Co to je koláž? Ukázky prací (Jiří Kolář). Co je to fotomontáž? Jak se dá fotomontáž využít? Jak se díváte na takovou manipulaci s obrazem?

Provedení: Studenti si vyzkouší techniku koláže na návrhu titulní strany brožury. Je jim zadáno téma, na které tvoří koláž z ústřížků z novin a časopisů.

2. úkol: Reklamní foto naší školy

Cíl: Úvod do práce s fotografií pro komerční účely

Motivace: Do naší propagační brožury potřebujeme fotografie, které by reprezentovaly naši školu co nejlépe. Jak by měly vypadat? Koho mají zaujmout? Co bude zájemce o naši školu zajímat? Čím bychom je zaujali?

Provedení: Po patřičné motivaci studentů a stanovení cílů se vytvoří menší skupiny, které budou tvořit realizační tým. V týmu si rozdělí role a společně vymyslí plán focení. Studenti se snaží zachytit prostředí školy co nejzajímavěji, aby zaujali danou cílovou skupinu. Prostředí si často aranžují tak, aby vypadalo co nejlépe, vyberou si několik spolužáků, kteří jsou modely a vytvářejí na fotografii dojem aktivity. Modelové jsou vybráni, tak aby oni sami zaujali, především na místech, která nejsou tak atraktivní. Důraz je kladen na jejich vzhled, o který se stará jeden z členů týmu.

Technika: fotografie, následná postprodukce v počítači- užití grafických programů

6.3.4 Propagační grafika

Cíl: Seznámení s užitou grafikou, poznání povrchnosti designu, hledání kompozice, kombinace technik

Motivace: Víte co znamená design, grafický design? Kde všude se s ním setkáme? Jaký vliv má design výrobku jeho prodej? Podle čeho se rozhodujete při nákupu? Je pro vás design důležitý? Zajímají vás obaly výrobku? Je některý, který se vám opravdu líbí?

Provedení: Vyzkoušejte si práci grafika, návrháře a vytvořte návrh titulní strany brožury. Navrhovat lze také reklamní předměty školy- propiska, tričko, obal na bonbon.

Technika: grafické techniky- linoryt, suchá jehla, otisk koláže...

6.3.5 Video a animace

1. úkol: Vytvoření propagačního videa školy.

Cíl: Seznámení s tvorbou videa, kombinace různých technik, hledání symboliky, tvorba pro určitou cílovou skupinu, hledání významu sdělení

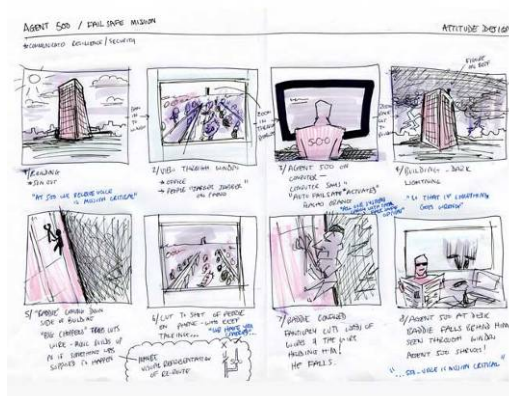
Motivace: Jaká reklama na Vás působí nejvíce? Sledujete propagaci formou videa? Proč je tolik účinná? Důležité je, že útočí na několik smyslů záraz. Pokusíme se tedy také tento účinný propagační nástroj použít. Nejprve musíme stanovit cílovou skupinu, pro kterou spot vytváříme. Co takovou skupinu zajímá? Při přípravě natáčení se vytváří scénář a storyboard. Co je to storyboard? Co všechno by měl obsahovat?

Provedení: Žáci si nejprve stanoví cílovou skupinu. Teprve potom začnou přemýšlet nad tématem spotu, co by v něm mělo být zobrazeno, kde by se měl odehrávat. Berou v úvahu potenciální diváky. Potom se tvoří scénář, který je zatím v literární formě. Život scénáři dá storyboard. Ten studenti tvoří libovolnou technikou.

Technika: malba, kresba libovolným materiálem

Navazující úkol: Zadáním je tvorba video reklamy naší školy. Po konzultacích literárního scénáře se sepíše scénář technický, který detailně popíše natáčení. Tvořit se bude v týmu, kdy funkce musí být jasně stanoveny předem. Každý si bude zodpovídat za svou část, budete tedy závislí jeden na druhém. Stejně jako u fotografie můžete prostor aranžovat a připravovat tak, aby působil co nejlépe vzhledem k výsledku, jaký si přejete.

Technika: tvorba videa, instalace

Obr. č.23: Ukázka storyboardu

2. úkol: Vytvoření propagačního animovaného filmu Co dokáže naše škola

Cíl: Cvičení animace, zachycení procesu a přeměny

Motivace: Vaším úkolem je vytvoření propagačního spotu formou animace. Tématem je Co dokáže naše škola, kde máte ukázat jak naše škola dokáže připravit studenta během čtyř let na život či studium na vysoké škole. Zkuste ztvárnit jak tato škola promění "něco" v "něco lepšího" jakýmkoli originálním a vtipným způsobem.

Provedení: Studenti využívají libovolných animačních technik pro vytvoření krátkého filmu.

6.3.6 Kritická činnost

1. úkol: Interpretace

Cíl: Interpretace uměleckého díla, srovnání vyššího umění s méně hodnotným dílem, hledání účinků takového díla. Jak je tomu při tvorbě image naší školy. Jak by mělo působit logo, brožura školy...?

Motivace: Podívejte se na tento obraz. Líbí se vám? Chtěli byste jej domů? Jak na vás působí? Proč myslíte, že je zde namalováno právě toto. Teď jej zkuste porovnat s tímto obrazem. Který vám přijde zajímavější. Jaké pocity ve vás tento vyvolává? Teď se podívejte na tento plakát, má i on uměleckou hodnotu?

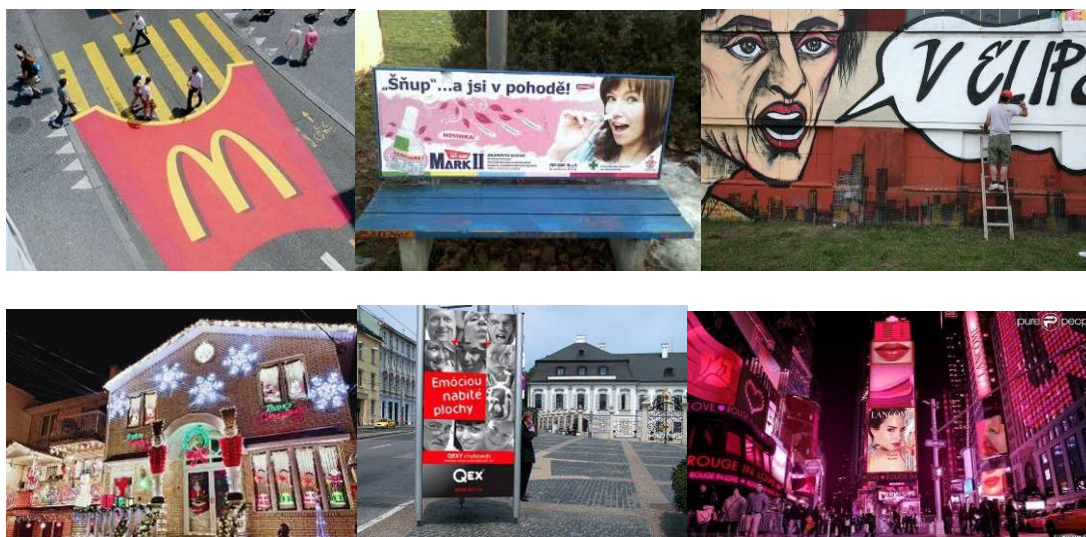
Provedení: Studentům je ukázán obrázek malby květinového zátiší. Obraz je pojat velmi realisticky, barvy jsou hodně pestré, tvary jsou přísně vykresleny. Oproti tomu je studentům ukázán obraz leknínů od Clauda Moneta. Úkolem je popsat účinky těchto děl a hledání popudu k tvorbě takovýchto obrazů. Následuje hledání umělecké hodnoty plakátu.

2. úkol: Definice kýče

Cíl: Hledání hodnot uměleckého díla. Rozlišování mezi komercí a uměním. Hledání "estetiky všedního dne"

Motivace: V čem myslíte, že je hodnota uměleckého díla? Podle čeho hodnotíme co je dobré a co ne? Uveďte mi příklad díla, které považujete za hodnotné. Jaké považujete naopak za špatné a proč? Jak byste definovali kýč? Čeho bychom se potom měli vyvarovat při tvorbě image naší školy?

Provedení: Žáci diskutují o hodnotách různých uměleckých děl a hledají definici kýče. Učí se díla hodnotit. Učitel předloží žákům různé fotografie k rozboru a hledání estetických kvalit. Získané vědomosti potom aplikují na myšlenku vytvoření image školy.

Obr. č 24: Obrázky pro úkoly zaměřené na kritickou činnost

3. úkol: Rozbor mediálního díla a přepracování známé reklamy

Cíl: hledání smyslu a cíle mediálního obsahu, inspirace a naopak výstraha pro vlastní tvorbu

Motivace: Podívejte se na tuto obálku brožury, jak byste ji popsali. Jak na Vás působí?

Provedení: Rozbor vizuální stránky grafického materiálu. Studenti navrhnou vylepšení, sdělují, čím se nechají inspirovat pro vlastní tvorbu. V další fázi studenti přepracují známou reklamu na reklamu pro školu. Hledají inspirují se jí v různých aspektech a hledají vtipná řešení.

6.3.7 Portfolio

1. úkol: Vytvořte originální portfolio naší školy

Cíl: Cílem je, aby studenti získali představu, o tom jak se prezentovat, hledali originální řešení

Motivace: Setkali jste se již s pojmem portfolio? Víte co znamená, k čemu slouží? Jak je třeba se prezentovat?

Provedení: Studenti jsou seznámeni s tím, jak by portfolio mělo vypadat a k čemu slouží. Jsou rozděleni do skupinek, kdy každá má za úkol vytvořit jedno portfolio školy z materiálů, které v předchozích hodinách vytvořili. Zdůrazněna je originalita a jednodušnost úpravy.

Technika: Instalace, koláž

6.4 Výstupy projektu

Je třeba pořídit písemný záznam celé realizace. Tento záznam se může stát metodickou pomůckou pro jiné učitele. A zároveň je dokumentací pro nás, kde si zaznamenáme postřehy a nápady, které pomůžou při dalších přípravách.

Po skončení aktivity je přínosné provést reflexi. Projdeme se studenty jejich vytvořené práce. U každé práce se pokusíme o interpretaci sdělení. Ne však autorem, ale někoho ze spolužáků. Autor se může k práci sám vyjádřit, zhodnotit ji a předat informace o jejím vzniku.

Motivující může být závěrečná výstava či přehlídka. Veřejné představení výsledků projektu může přinést další reflexe od neutrálního diváka zvenčí. Studenti získají další zpětnou vazbu a pochopí důležitost své práce.

ZÁVĚR

Díky časovému odstupu počátku a konce psaní této práce jsem měla možnost sledovat vývoj mediální výchovy, který jde prudce vpřed. Rychle přibývají nové publikace a učebnice, přibývají semináře, které zajišťují vyšší kvalifikaci učitelů. Když jsem s touto prací začínala, zdálo se, že metodického materiálu je velmi málo, a proto jsem si zvolila toto téma, abych mohla sama přispět s nějakými nápady a poznatky.

U dětí a mládeže je stále větší důraz je kladen oblast kritického myšlení. Nové technologie jsou dnes dětem a mládeži vcelku snadno přístupné a oni se velmi rychle učí je používat. Orientovat se v mediální realitě je však třeba je učit. Metody médií jsou čím dál promyšlenější a efektivnější, učit se odhalit jejich negativní dopad je nutné trénovat. Média jsou součástí komunikace a cílem mediální výchovy je tuto komunikaci studentům vysvětlit tak, aby si zachovali citlivost, vnímavost a individualitu. Současné tendence estetické a výtvarné výchovy se snaží o totéž, je tedy přirozené obě výchovy spojit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] [online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/>
- [2] [online]. 2012 [cit. 2012-07-22]. Dostupné z: <http://www.facebakers.com/>
- [3] ALEXANDR, F. Media education around the world: brief history. In: [online]. 2009 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: http://adn.teaching.ro/article_1_2_7.pdf
- [4] ATKINSON, . Výtvarná výchova ve škole: truchlení nad minulostí a začátek budoucnosti. Metodický portál: Články. [online]. 17. 02. 2009, [cit. 2012-08-23]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/3000/VYTVARNA-VYCHOVA-VE-SKOLE-TRUCHLENI-NAD-MINULOSTI-A-ZACATEK-BUDOUCNOSTI.html>. ISSN 1802-4785.
- [5] BOURDON, R. a kol. Sociologický slovník. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004.
- [6] BUCKINGHAM, D. Kam směřujeme a jak tam můžeme dospět?. Metodický portál: Články [online]. 23. 02. 2009, [cit. 2012-08-23]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZVOF/3014/KAM-SMERUJEME-A-JAK-TAM-MUZEME-DOSPET.html>. ISSN 1802-4785.
- [7] CEBE, J. – JIRÁK, J. – KOHUTOVÁ, R. – TRAMPOTA, T. - WOCHOCO VÁ, L. – WOLÁK, R. Stav mediální gramotnosti v ČR. In: [online]. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, 2011 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/medialni-gramotnost/vysledky-studie-do-15.pdf>
- [8] EWING, R. The arts and Australian education: realising potential. Camberwell, Vic: ACER Press, 2010. ISBN 978-086-4318-077. Dostupné z: <http://www.acer.edu.au/documents/AER-58.pdf>.
- [9] FULKOVÁ, M. Kresba jako komunikace: sociální a kulturní vlivy v dětském výtvarném projevu. Výtvarná výchova, 2004, roč. 44, mimořádné číslo, s.16-24.
- [10] FULKOVÁ, M. Diskurs umění a vzdělávání. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-076-7.

- [11] FTOREK, J. B. *Public relations a politika: Kdo a jak řídí naše osudy s naším souhlasem*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010.
- [12] HAZUKOVÁ, H. Nová pojetí výtvarné výchovy, plán a výtvarné projekty. [online]. 2006 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/629/NOVA-POJETI-VYTVARNE-VYCHOVYPLAN-A-VYTVARNE-PROJEKTY.html/>
- [13] HORÁKOVÁ, J. Umělecké dílo v době své technické reprodukovatelnosti (W. Benjamin, 1936). [online]. [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/ff/ps10/dilo/web/pages/1_tech_rep.html
- [14] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [15] JIRÁK, J. - MIČIENKA, M. *Rozumět médiím – základy mediální výchovy pro učitele*. Praha: Partners Czech, 2006, s. 8-9
- [16] JIRÁK, J. - WOLÁK, R. Nová média a mediální výchova v ČR. In: Magál, S. - Matúš, J. - Solík, M., ed. *K problémom mediálnej komunikácie II*. 1. vyd. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM, 2010, s. 111-120. ISBN 978-80-8105-188-3.
- [17] JIRÁK, J. Mediální výchova ve světě. [online]. 2003 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.afis.cz/bubaci/medfejeton.html>
- [18] JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.
- [19] JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007
- [20] KOLAŠÍNOVÁ, H. Nová média a hybridizace postmoderního filmu [online]. 2007 [cit. 2012-08-22]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce David Kořínek. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/103026/fss_b/
- [21] KUPIAINEN, R. -SINTONEN,S. -SUORANTA,J. *Decades of Finish Media Education*. Finnish Society on Media Education. [online] 2008. [cit. 2012-08-02] Dostupné z: <http://www.mediaeducation.fi/publications/decadesoffinnishmediaeducation.pdf>

- [22] Nástin předpokladů, možností a limitů. In Revue pro média 8/2004 Brno: Spolek přátel pro vydávání časopisu Host, 2004, s. 9
- [23] LASOTOVÁ, D., BEJLOVEC, R. Metodika výuky výtvarné výchovy na 2. stupni základních škol a středních školách z pohledu pedagogické praxe. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2011. ISBN 978-80-7368-892-9
- [24] LEMMEN, R. Europe. [online]. [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://mediaed.org.uk/media-literacy/media-literacy-in-europe>
- [25] Masarykova univerzita. Média a realita: sborník prací Katedry mediálních studií a žurnalistiky FSS MU Brno. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 802-10-330-88.
- [26] Mladé pojetí výtvarné výchovy v České republice - Artefiletika [online]. 2006 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.artefiletika.cz/modules/articles/article.php?id=6>
- [27] Mladé pojetí výtvarné výchovy v České republice - Artefiletika [online]. 2006 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.artefiletika.cz/modules/articles/article.php?id=6>
- [28] PATOROVÁ, K. – JIRÁK, J. –PAVLIČÍKOVÁ, H. Mediální výchova v základním vzdělávání. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2011. ISBN 978-80-87000-76-2. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/08/medialni_vychova.pdf
- [29] PEPPLER, K. Media Arts: Arts Education for a Digital Age. [online] 2010. [cit. 2012-08-02] Teachers College Record, Indiana University, Bloomington. Dostupné z: http://kpeppler.com/wp-content/uploads/2010/10/2010_Peppler_Media_Arts.pdf
- [30] PETTY, G. Moderní vyučování. Praha: Port.1, 1996. ISBN 80-7178-978-X
- [31] PLÁŠEK, R. Mediální výchova a mediální gramotnost v kontextu českého školství.
- [32] Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-05-03]. Dostupné

z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>

- [33] Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. 63 s. [cit. 2012-05-03]. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/PRM_RVPZUV_NAWEB.pdf>. ISBN 978-80-87000-37-3.
- [34] Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 103 s. [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPGSP-2007-07_final.pdf>. ISBN 978-80-87000-12-0.
- [35] REIFOVÁ, I. a kol. Slovník mediální komunikace. Praha: Portál, 2004, s. 139.
- [36] ROESELLOVÁ, V. Řady a projekty ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, 1997.
- [37] RUTHOVÁ, N. Media tvořivě. Kladno: Aisis, 2008.
- [38] SKOPALOVÁ, J. Medializace uměleckých děl v prostředí internetu. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně.
- [39] ŠEĐOVÁ, K. Média jako pedagogické téma. Pedagogika. roč. 54, s. 19
- [40] THE SECOND WORLD CONFERENCE ON ARTS EDUCATION. Seoul: UNESCO, 2010. Dostupné z: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Seoul_Agenda_EN.pdf
- [41] THE WORLD CONFERENCE ON ARTS EDUCATION. Road Map for Arts Education: The World Conference on Arts Education. Lisbon: UNESCO, 2006. Dostupné z: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf

- [42] TUCCI, L. CIO challenge: A generation of social media addicts. [online]. [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: http://itknowledgeexchange.techtarget.com/total-cio/a-generation-of-social-media-addicts/?track=NL-964&ad=763610&asrc=EM_NLN_11466473&uid=2293060
- [43] VERNER, P. Mediální výchova: průřezové téma. Praha: Albra, 2007.
- [44] VYSEKALOVÁ, J. Psychologie reklamy : nové trendy a poznatky. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2196-5.
- [45] Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Spir%C3%A1la_ml%C4%8Den%C3%AD
- [46] WOLÁK, Radim. Učebnice mediální výchovy, aneb, Písemka z Lasswella a De-Fleura. Mediální studia. 2010, roč. 4, č. 1, s. 80-82. ISSN 1801-9978.
- [47] Z historie výtvarné výchovy a její teorie /3/. [online]. [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.artefiletika.cz/modules/articles/article.php?id=32>
- [48] ZIKMUNDOVÁ, V. Multimediální tvorba a současná výtvarná výchovaOVA. [online]. 2006 [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: vytvar-ka.zcu.cz/NEO/zikmundova_CAPV_2006.doc.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- MV Mediální výchova.
RVP Rámcově vzdělávací program.
ŠVP Školní vzdělávací program. um. výt.
VV výtvarná výchova

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č.1: Vizuální abstrakt práce

Obr. č.2: Graf využití internetu

Obr. č.3: Věkové rozvrstvení uživatelů Facebooku z června 2010

Obr. č.4: Věkové rozvrstvení uživatelů Facebooku z července 2012 [2]

Obr. č.5: Fotodynamická fotografie- autor: Anton Giulio Bragaglia

Obr. č.6: Richard Hamilton- Proč jen jsou dnešní domovy tak milé a útulné?

Obr. č.7: Video instalace Juina Paika

Obr. č.8.: Procentuální zastoupení studentů zúčastněných průzkumu dle ročníku

Obr. č. 9: Procentuální zastoupení respondentů dle věku

Obr. č. 10.: Procentuální zastoupení dle pohlaví

Obr. č.11: Názor studentů, zda by MV měla být součástí estetické výtvarné výchovy

Obr. č.12: Porovnání názorů na zapojení mediální výchovy do estetické výtvarné výchovy

Obr. č.13: Odpověď studentů, zda raději využívají své vybavení ve VV

Obr. č. 14: Srovnání četností studentů, kteří dané zařízení ovládat umí s těmi, kteří by se přáli naučit

Obr. č.15: Shrnutí odpovědi na otázku: Myslím si, že náš učitel VV má dostatečné znalosti pro výuku MV

Obr. č. 16: Četnost odpovědí na ot. č. 23- kdy využívám tvořivost a fantazii

Obr. č. 17: Odpověď studentů na otázku č. 25

Obr. č. 18: Odpověď studentů na otázku č. 26

Obr. č. 19: Odpověď na otázku" Zajímá Vás jak média fungují?"

Obr. č.20: Grafické znázornění srovnání výsledků

Obr. č.21: Porovnání kladných výsledků se znázorněním střední hodnoty

Obr. č.22: Ukázka hříčky s typografií

Obr. č.23: Ukázka storyboardu

Obr. č. 24: Obrázky pro úkoly zaměřené na kritickou činnost

ZDROJE OBRÁZKŮ:

Obr. č.2: [online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

<http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/medialni-gramotnost/vysledky-studie-15-plus.pdf>

Obr. č.3: [online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

<http://marketing.robertnemec.com/facebook-socialni-site-seniori/>

Obr. č.4: [online]. 2010 [cit. 2012-07-22]. Dostupné z:

[http:// www.facebakers.com/](http://www.facebakers.com/)

Obr. č.5: [online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

<http://newanalogue.blogspot.com/2011/07/futurists-anton-giulio-bragaglia.html>

Obr. č.6: [online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: [http://vicemene-](http://vicemene-umeni.blogspot.com/2011/09/richard-hamilton-24-2-1922-13-9-2011.html)

[umeni.blogspot.com/2011/09/richard-hamilton-24-2-1922-13-9-2011.html](http://vicemene-umeni.blogspot.com/2011/09/richard-hamilton-24-2-1922-13-9-2011.html)

Obr. č.7: [online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

<http://jmellors.blogspot.com/2012/01/nam-june-paik.html>

Obr. č.22: online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

<http://www.smiley.cz/kauza-cesko-tesco-muzeme-odfajfknout.html>

Obr. č.23: [online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

<http://hobanartdepartment.blogspot.com/2011/11/examples-of-storyboarding.html>

SEZNAM TABULEK

Tab. č.1: Četnosti odpovědí u otázky č.5

Tab. č.2: Přehled výsledků otázky č.7 - četnost zvolených odpovědí

Tab. č.3: Četnost používaných pomůcek ve VV

Tab. č.4: Četnost odpovědí na otázku č. 21 "Fotografování využívám k:"

Tab. č. 5: Četnost odpovědí na otázku č. 22 "Tvorbu videa využívám k:"

Tab. č.6: Přehled četností odpovědí na otázku č. 24

Tab. č.7: Výsledky otázek 28-30

Tab. č. 8: Přehled četností hodnot k porovnání kompetencí učitele a vybavení školy

Tab. č.9: Výpočet statisticky významného rozdílu H1

Tab. č.10: Dílčí výpočet testového kritéria chí-kvadrát X1

Tab. č.11: Dílčí výpočet testového kritéria chí-kvadrát X2

Tab. č.12: Výpočet testového kritéria chí-kvadrát x2

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Inspirační obrázky ke street-artu

Příloha P II: Inspirační obrázky k pixel-artu

Příloha P II: Inspirační obrázky piktogramů

Příloha P IV: Inspirační obrázky kaligrafie

Příloha P V: Dotazník

ZDROJE OBRÁZKŮ PŘÍLOH

Příloha P I:

[online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.loknok.cz/>

Příloha P II:

[online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

<http://www.reflex.cz/clanek/kultura/40404/spravny-street-art-na-spravnem-miste.html>

[online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.gadgetvenue.com/lego-pixel-art-make-it-at-home-01225140/>

Příloha P II:

[online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

<http://www.janmdesign.cz/gallery/grafika2d3d/index.html>

[online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

http://polish.cri.cn/294/2007/07/18/2@63876_1.htm

[online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

<http://www.uvt.fmk.utb.cz/catalogue/works/953/>

Příloha P IV:

[online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné <http://www.matsu.cz/?s=jakzacic> [online]. 2010

[cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://boudicca.pise.cz/164486-kaligrafie-2-cast.html>

PŘÍLOHA P I: NÁZEV PŘÍLOHY

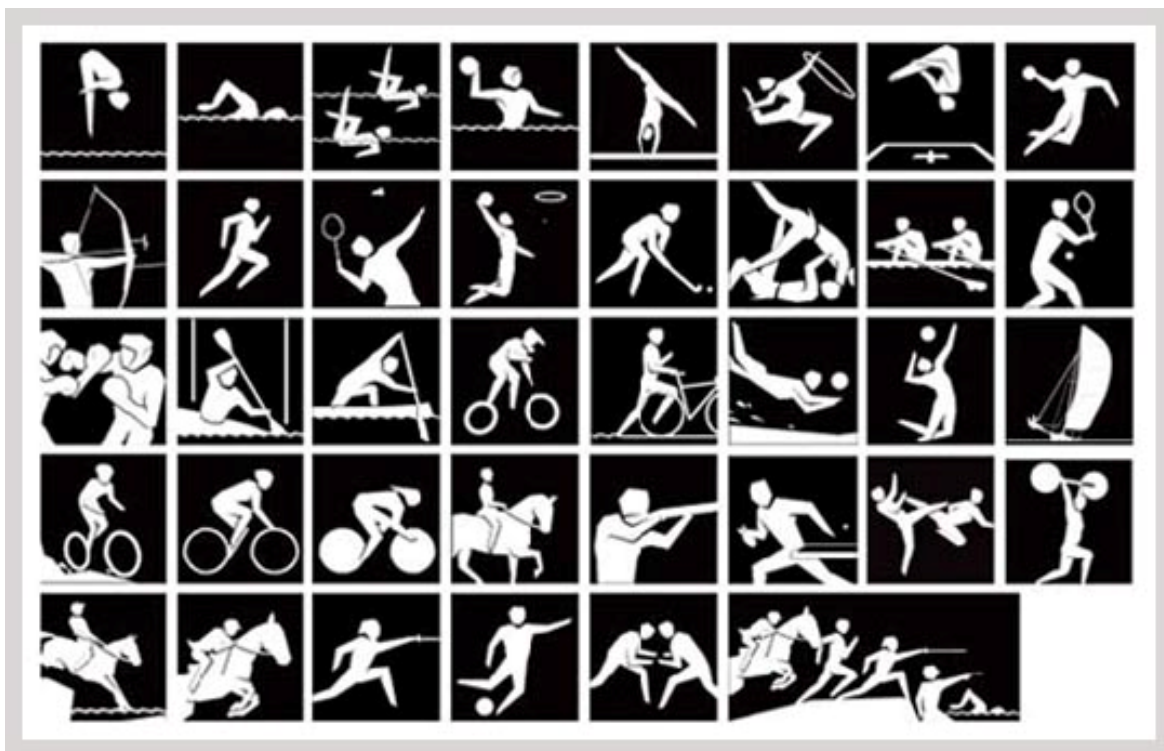

PŘÍLOHA P II: INPIRAČNÍ OBRÁZKY K PIXEL-ARTU

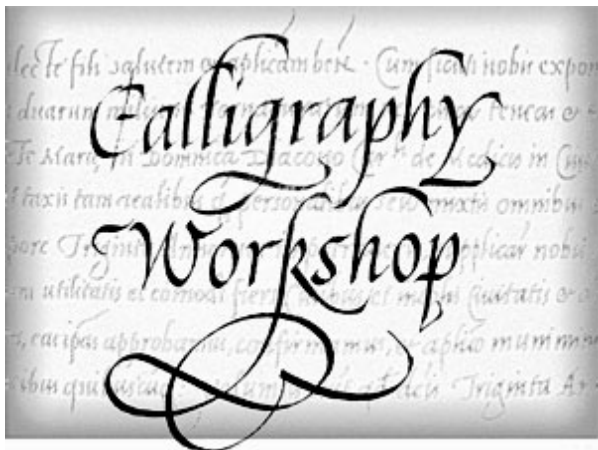
PŘÍLOHA P III: INPIRAČNÍ OBRÁZKY PIKTOGRAMŮ

PŘÍLOHA P IV: INPIRAČNÍ OBRÁZKY KALIGRAFIE

不爭不敗
 欲得絕對不敗以合氣得不自在力
 而滑可天下無敵
 於日本日約國
 知京一路國心
 千里之行
 始於足下
 一
 系

PŘÍLOHA P V: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Petra Vacková a jsem studentkou posledního ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „**Aplikace principů mediální výchovy ve výchově výtvarné formou projektu.**“ Součástí mé práce je průzkum současného stavu aplikace mediální výchovy ve výchově estetické. Proto bych Vás ráda tímto požádala o podrobné přečtení otázek a zvolení odpovědi, která nejlépe vystihuje Váš názor.

1. Jsem

- muž
- žena

2. Kolik je Vám let?

- 15 let
- 16 let
- 17 let
- 18 let
- 19 let

3. Jsem studentem:

- 1. ročníku
- 2. ročníku
- 3. ročníku
- 4. ročníku

4. Studuji

- gymnázium
- střední školu pedagogickou
- střední školu (prosím doplňte druh školy)

5. Co podle Vás patří mezi média:

- televize
- tisk
- rozhlas a rádio
- internet
- jiné

6. Setkali jste se již s pojmem „mediální výchova“?

- ano
- ne
- nevím

7. Co je podle Vás obsahem a cílem mediální výchovy na střední škole?

☐ dovednost vyjadřovat se v médiích	☐ tvorba školních médií (novin, rádia, rozhlasu...)
☐ dovednost odhalit účel a cíl různých mediálních produkcí	☐ právní stránka médií
☐ tvorba videa	☐ etika v médiích
☐ zpracování videa na pc	☐ příprava reklamní kampaně
☐ publikace videa	☐ nauka o gramatice
☐ tvorba fotografií	☐ role médií v dějinách
☐ tvorba animací	☐ úprava a střih zvuku
☐ úprava fotografií na pc	☐ orientace na internetu
☐ nahrávání zvuku	☐ dovednost přispívat a tvořit vlastní blogy
☐ rozvoj kritického myšlení	☐ vytváření webových stránek
☐ rozbor mediálních sdělení	☐ znalost principů vzniku reklamy
☐ nauka o vývoji médií	☐ znalost principů vzniku mediálních sdělení
	☐ další

8. Myslím si, že mediální výchova by měla být součástí výchovy výtvarné a estetické.

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

9. Během studia na střední škole/gymnáziu jsem se setkal/a s mediální výchovou v těchto předmětech:

- český jazyk
- společenské vědy
- dějepis
- fyzika
- zeměpis
- chemie

- hudební výchova
- výtvarná a estetická výchova
- informatika
- počítačová grafika
- jiné

10. Chtěl/a bych, abychom měli mediální výchovu jako samostatný předmět.

- ano
- spíše ano
- je mi to jedno
- spíše ne
- ne

11. Ve výtvarné a estetické výchově používáme toto technické vybavení školy:

- digitální fotoaparát
- klasický fotoaparát
- videokamera
- tiskárna
- kopírka
- počítač s grafickými programy
- počítač s programem na úpravu videa
- počítač s programem na tvorbu animací
- dataprojektor
- počítač s internetem

12. Technické vybavení naší školy pro výuku mediální výchovy je dle mého názoru:

- plně dostačující
- spíše dostačující
- spíše nedostačující
- nedostatečné
- nevím

13. Při hodinách výtvarné a estetické výchovy nebo při přípravě na ně používám toto mé vlastní technické vybavení:

- digitální fotoaparát
- klasický fotoaparát
- videokameru
- tiskárnu
- kopírku
- počítač s grafickými programy
- počítač s programem na úpravu videa
- počítač s programem na tvorbu animací
- počítač s internetem

14. Při hodinách výtvarné a estetické výchovy používám raději své technické vybavení (digitální fotoaparát, videokamera...)

- ano
- spíše ano
- je mi to jedno
- spíše ne
- ne

15. Baví mě, když v hodinách estetické a výtvarné výchovy používáme různá média (fotoaparát, video, počítač..)

- ano
- spíše ano
- je mi to jedno
- spíše ne
- ne

16. Umím ovládat:

- digitální fotoaparát
- klasický fotoaparát
- videokamera
- tiskárna
- kopírka
- počítač s grafickými programy
- počítač s programem na úpravu videa
- počítač s programem na tvorbu animací

17. Chtěl bych se naučit ovládat:

- digitální fotoaparát
- klasický fotoaparát
- videokameru
- tiskárnu
- kopírku
- počítač s grafickými programy
- počítač s programem na úpravu videa
- počítač s programem na tvorbu animací

18. Naši učitelé mi vždy dokázali poradit a pomoci s ovládním mediálních zařízení (fotoaparát, videokamera, úprava fotografií nebo videa apod.)

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nikdy jsem se na ně v této záležitosti neobrátil

19. Myslím si, že náš učitel výtvarné a estetické výchovy má dostatečné znalosti pro výuku mediální výchovy:

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

20. Myslím si, že dokáží ovládat média (fotoaparát, videokameru, internet apod.) lépe než učitel:

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

21. Fotografování využívám k:

- zachycení jedinečné události
- zachycení obyčejného okamžiku neobyčejně
- zachycení zážitků
- zachycení mých pocitů
- vytváření snímků, které by prezentovali mou osobnost (originálních fotografií na Facebook apod.)
- dokumentování cesty, činnosti apod.
- nikdy jsem nefotografoval/a
- další

22. Tvorbu videa využívám k:

- zachycení jedinečné události
- zachycení obyčejného okamžiku neobyčejně
- zachycení zážitků
- zachycení mých pocitů
- vytváření snímků, které by prezentovali mou osobnost (originální videa na MySpace apod.)
- dokumentování cesty, činnosti apod.
- nikdy jsem video netvořil/a
- další

23. Podtrhněte prosím činnost, kterou jste již někdy vykonávali. Označte prosím křížkem ty, při které jste již někdy zapojili svou tvořivost a fantazii (hledali jste originální řešení):

- fotografování
- úprava fotografie
- natáčení videa
- úprava videa
- vytváření animace
- vytváření webové stránky, blogu, profilu na sociální síti apod.
- vytváření počítačové grafiky (tvorba plakátů, úprava dokumentu, vytváření loga apod.)

24. Označte prosím činnost, při jejíž tvorbě jste měli určitý nápad, záměr či představu, ale nedokázali jste ji uskutečnit. Křížkem označte do sloupce k příslušnému důvodu.

název činnosti	nedostatečné vybavení	nedostatečné znalosti	zařízení nemělo tyto možnosti
fotografování			
úprava fotografie			
natáčení videa			
úprava videa			
vytváření animace			
vytváření webové stránky, blogu, profilu na sociální síti apod.			
vytváření počítačové grafiky (tvorba plakátů, apod.)			

25. Myslím si, že mé mediální výtvořby (fotografie, video...) mají nebo mohou mít stejnou uměleckou hodnotu, jako moje malby, kresby...

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nedokážu posoudit

26. Zajímá Vás nové digitální umění?

- ano
- spíše ano
- je mi to jedno
- spíše ne
- ne
- nezajímám se o umění
- nikdy jsem o něm neslyšel/a

27. Zajímá Vás jak média fungují?

- ano
- spíše ano
- je mi to jedno
- spíše ne
- ne

28. Na naší škole fungují tato média:

- školní časopis nebo noviny
- školní webové stránky
- školní rozhlas
- školní televize nebo video reportáže
- další

29. Já osobně se zapojuji do tvorby:

- školního časopisu nebo novin
- školních webových stránek
- školního rozhlasu
- školní televize nebo video reportáží
- další
- nezapojuji se

30. Chtěl bych se zapojit do tvorby:

- školního časopisu nebo novin
- školních webových stránek
- školního rozhlasu
- školní televize nebo video reportáží
- další
- nechci se zapojit

DĚKUJI ZA VYPLNĚNÍ DOTAZNÍKU A PŘEJI KRÁSNÉ PRÁZDNINY !